Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

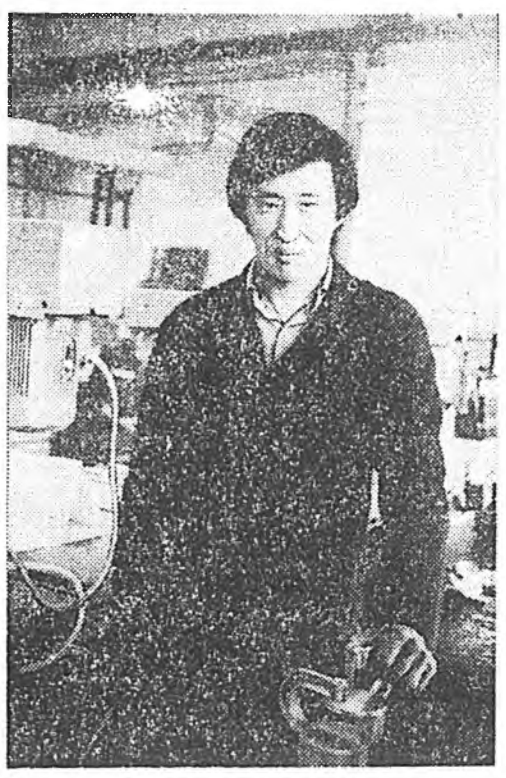
БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, [Б]УРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...най 1921 оной ...21-һээ гарана. | № 5 (18328). | 1990 оной январиин 6, суббото | Сэн 3 мүн.

...рда — элбэгээр, шанартайгаар

ЭНЭ ЗАВОД

...ын промышленна ...иятинуудай нэгэн ...оозерскын радио... ...дбэрингоо хүсэ ...а бури нэмээнэ. ...одой коллектив ...хэрэглэлэй эл... ...эд бараа бүтээн ...шээлхэдэ, авто... ...тодхогдодог «Ил... ...радио, вулкани... ...эй элдэб наадан... ...ын продукци бо... ...үйлэдбэрилэгдэһэн ...олон нютагуудта ...мэдээжэ боложо ...бадахи табан жэл... ...хэлэй стереомаг... ...р гаргажа эхилхэ ...өө продукци гаргахаар мүнөө бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Хитадай Арадай Республикатай хамтын үйлэдбэри байгуулжа, компьютерне техникэ суг гаргахаар хэлсээ хэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ эмшэлгын тренажер бүтээжэ эхилээ. 1991 онһоо иимэ хэрэгсэл элбэгээр бүтээхэ юм. Арбан гурбадахи табан жэлдэ заводые хүгжөөһэнэй ашаар 20 миллион түхэригэй арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилхэ зорилготой. Харин байгша ондо 5 миллион түхэригэй эд бараа гаргаха байна.

Мүнөө заводой коллектив олошоржо, бэхижэжэ байнхай. Радиотехническэ цех үргэдхэгдэнэ. Эндэхи конвейертэ гол түлэб эхэнэрнүүд ажалладаг юм. (1-дэхи зураг). Ямаршье коллективтэл адли эндэ өөһэдын ажалай түрүүшүүл бии. Токарь Фаина Николаевна Шотт (2-дохи зураг) эндэ дүрбэдэхи жэлээ хүдэлнэ. Тэрэ комплексно бригадын бригадир юм. Механическа цехэй парторг Леонид Викторович Николаев коллектив соогоо хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн. Дүрбэдэхи разрядай слесарь энэ хүмнай голодоһогүйгөөр хүдэлжэ, шанарай хубиин тамгатай болонхой. (3-дахи зураг).

Үргэн хэрэглэмжын эд бараа бүтээн гаргаха зорилготой Гусиноозерскын радиозаводто мүнөө иимэ зон ажаллажа байна.

В. ЧЕРНЫХЭЙ фототекст.

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ [С]ОВЕДТЭ ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

...2—3-да СССР-эй ...дэй Соведтэ зүб... ...о, Кемеровскэ об... ...хын тоосоое нэбтэ... ...социально-экономи... ...лтын асуудалнуу... ...хэлсэбэ. ...Кемеровскэ обко... ...ри секретарь А. Г. ...областной Соведэй ...комитедэй түрүүлэг... ...Лютенко, Кемеров... ...hоо СССР-эй бүлэг ...утадууд, СССР-эй ...СР-эй хэдэн мини... ...а болон албан зур... ...хүтэлбэрилэгшэд ...байгаа. ...Министрнүүдэй Со... ...оной августын 3-най тогтоолые ямараар бэелүүлжэ байһан тухай асуудал зүблөөндэ хабаадагшадай гол анхаралда табигдаба.

Ороной энэ хүсэн түгэс промышленна районой экономикые тогтууритай һайн болгохо, тэрэнние ажахын тоосоондо оруулха программада ойрын үдэрнүүдтэ һүүлшын тододхолгонууд хэгдэхэ юм гэжэ түрүүлэгшээр һуугша — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Л. А. Воронин мэдээсээ.

Областиин ажалшадай түлөөлэгшэдэй асуудалнуудта министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд харюусаба. Зарим гол шухала асуудалнууд шиидхэгдээ, эдэнэй зарим хубинь дуугаа үгэлгын түгэсхэхы шатада табигдажа байна гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. Д. Рябов зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

Областиин социально-экономическа хүгжэлтын программые эсэслэн баталхын тула зарим тоо, баримтануудые, үрэ дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхын, тододхохын тула Кузбассай ажалшадай түлөөлэгшэд һаяар хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, мэргэжэлтэдтэй уулзаха байна.

[РСФСР-]эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

[Р]АССАДИНДА «РСФСР-эй ЭРДЭМЭЙ ГАБЬЯАТА ЯБУУЛАГША» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

...аанай ажал ябуулгын талаар габьяатай байһанайнь ...-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин ...нитын эрдэмэй институдай ахамад эрдэмтэ хүдэл... — хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор Рассадин Вален...ичта «РСФСР-эй эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша» ...тэ нэрэ зэргэ олгохо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. ВОРОТНИКОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь С. ЧИСТОПЛЯСОВ.

1990 оной январиин 2.

БРОШЮРА ХЭБЛЭГДЭБЭ

«М. С. Горбачев. Партиин бата нэгэдэлһээ хубилган шэнэдхэлгын хуби заяан эхитэй. КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ 1989 оной декабриин 25-да хэгдэһэн элидхэл».

Политиздат энэ брошюрые бэлдэжэ, «Красный пролетарий» типографида барлагдаба.

(ТАСС).

ОЁДОЛШОДОЙ ОРОЛДОЛГО

Оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй Захаамин хотодохи филиал 1989 ондо амжалтатай һайнаар хүдэлөөд, шэнэ жэлдэ шэнэ зоригжолтойгоор ажаллана. Үнгэрһэн жэлэй декабриин 15-да эдэнэр товарна продукци үйлэдбэрилэн гаргаха түсэбөө сүм дүүргэһэн юм. Бүхыдөө нёдондо 4 миллион 50 мянган түхэригэй продукци гаргагдаба. Иигэжэ түсэбһөө гадуур 80 мянган түхэригэй продукци худалдаа наймаанда эльгээгдээ гэшэ.

Мастер Л. В. Елизаровагай бригада мүнөө графигаа уридлан ажаллана. Эдэнэр нёдондоной декабрь һарада жэлэй түсэб дүүргэһэн тухайгаа элидхэһэн юм. Ажалша коллективэй соведэй түрүүлэгшэ Л. Г. Федосеева эсхэлгэ-бэлэдхэлгын цехые хүтэлбэрилнэ. 1990 оной түрүүшын үдэрнүүдтэ тус цех габшагай ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Оёдолшод Г. Л. Будаева, В. Г. Усова, Л. И. Кинтслер гэгшэдэй хубиингаа жэлэй түсэб болзорһоо урид бэелүүлээ һаань, 11 түрүү хүдэлмэрилэгшэд табан жэлэй түсэб сүм дүүргэһэн тухайгаа мэдүүлээ. Энэ тоодо оёдолшод Д.-Ц. Б. Балданова, Л. В. Григорьева, В. В. Коротина бусад ороно.

М. ЦЫРЕНОВ.

ЭХИЛҺЭНЭЭ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛХЭ

Прибайкалиин районно электрическэ сетьнүүдэй коллектив «Бурятэнерго» нэгэдэлэй подразделенинүүдэй эрхимүүдэй нэгэниинь юм. Үнгэрһэн жэлдэ эдэнэр зайн галай утаһа, подстанци капитальнаар заһабарилха түсэбөө 106 процент дүүргэ. «Итанца» гэһэн подстанци баригдажа ашаглалгада тушаагдаа. Горячинск һууриндэ түсхай сетьнүүдэй хоёрдохи ээлжээн һэльбэн шэнэдхэгдээ. 70 модоной зайда зайн галай утаһан заһабарилагдаба. Турунтаево һууриндэ хоёр квартиратай гэр ашаглалгада тушаагдаа.

Олон жэлдэ оролдосотой һайнаар хүдэлдэг хүнүүд эндэ олон. Тэрэ тоодо ажал дээрэ аюулгүй байдал сахидаг инженер Ц. Д. Васильев, жолоошон-электромонтер А. Г. Красиков, баазын тракторист А. А. Кащеев, үрэмдэлгын түхеэрэлгын машинист И. И. Копылов гэгшэд болоно. Үнгэрһэн жэлэй декабриин 22-то мэргэжэлэй һайндэрэй тэмдэглэхэдэ, эдэ зон түрүүшүүлэй тоодо нэрлэгдээ һэн.

Мүнөө шэнэ жэлэй эхинһээ ажал эмхидхэлгын ба ажалай түлөөһэнэй түрүү онол арганууды нэбтэрүүлхын, нарижуулан һайжаруулхын тула оролдолго гаргагдана. 1988 ондо тус коллектив үйлэдбэри доторой ажахын тоосооной зүйлнүүдые нэбтэрүүлжэ эхилһэн юм. Эхилһэн хэрэгээ амжалтатай үргэлжэлүүлхын тула хүдэлмэри мүнөө урэгшатай ябуулагдана.

А. САШИН.

УҺАН ЗАМ НЭЭГДЭХЭ БОЛОБО

Зүүн Сибириин гол мүрэнэй пароходствын управлени Буряадай ниислэл Улаан-Үдэ хотоһоо Эрхүү хүрэтэр уһан замай маршрут нээхэ тухай шиидхэбэри абаба. Сэлэнгын гүйхэн уһатай зарим участогуудта бэрхэтэй байха, гэбэшье аргыень оломоор гэжэ управлениин түлөөлэгшэд тоолоно.

Шэнэ маршрудаар «Баргажан» гэжэ шэнэ судна ябуулбал аятай, сагай ямаршье уларилда ядахагүй, гүйхэн уһатай газарыешье ядамаггүй гаталха гэжэ мэргэжэлтэд тоолоно. Ушарынь хадаа, судна дээрэ нөөсэлэгдэһэн агаар хэрэглэгдэхэ бшуу.

Горький хотын «Красное Сормово» хотодо «Баргажан» бүтээгдэхэдээ, Байгал далайда тамархаар бэлэдхэгдэһэн байна. Эрхүүгэй областиин Петрово портдо эгээл иимэ судна асарагданхай. Тэндэһээ Байгалай эрьедэ удаань буулгагдаха юм.

Бүхыдөө 9 иимэ судна манай уһа голнуудаар тамарха гэжэ хараалагдана. Удангүй нэгэниинь Улаан-Үдын гол мүрэнэй портдо өөрынгөө һуури эзэлхэ.

В. МИХАЙЛОВ.

ТЭЛЭМБЫНХИД АМЖАЛТАТАЙ

Яруунын районой «Комсомольский» совхозой һаалиин мал ажалай цехэй хүдэлмэрилэгшэд хүдэлмэрөө эмхитэйгээр эрхилһэнэй ашаар гүрэндэ һү худалдаха үнгэрһэн жэлэйнгээ түсэбые декабриин 8-да дүүргэһэн байна. Эндэхи һаалишад нёдондо бүхыдөө 7800 центнер һү абаха һаа, тэрэнээ 23 үдэрөөр уридшалан, 7900 гаран центнертэ хүргэжэ шадаһан габьяатай.

Түсэбэй дүүргэлтэдэ хубитаяа ехээр оруулһан малшадай дундаһаа А. Л. Цыдендамбаева, З. Г. Галсанова, Л. М. Толстихина болон бусадые онсолон тэмдэглэхээр. Эдэ һаалишад үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3000 килограммһаа дээшэ һү һааһан алдартай.

Н. ДАМБАЕВ.

СҮҮДХЭДЭ 8 КИЛОГРАММ

Сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ тэмсэлэй үргэдөөд байһан мүнөө үедэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һүнэй комплексдо ажалладаг һаалишад үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлхын түлөө горитой оролдолго гаргана. Тус комплексдо ажахын бүхыдөө һаагдадаг үнеэдэй 35—40 процентнь харууһалагдадаг юм.

Үнгэрһэн жэлдэ энэ коллектив бүхыдөө 7400 центнер һү үйлэдбэрилжэ, тэрэнэйнгээ 6900 центнерыень гүрэндэ худалдаха түсэб хараалаа һэн. Тиин һаалишад энэ даабаряа болзорһоо дүшэн хоногоор уридшалан дүүргээ юм. Тодорхойлбол, эндэхид түсэбһөө гадуур 800 центнер һү гүрэндэ тушааһан байна.

Нёдондо комплексын һаалишадай оролдолгын ашаар үнеэн бүриһөө анха түрүүшынхеэ 2200 гаран килограмм һүн абтаа. Энэ дүнгынь ажахын бусад фермэнүүдэйхиһээ нилээд ехэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Мүнөө дурсагдагша коллективтэ эрхим илалта түйлаһан һаалишад олон. Жэшээлбэл, үнгэрһэн жэлһээ байгша оной тоосоогоор ажаллаһан Шойдор Тубчинов нёдондо үнеэн бүриһөө 2600 гаран килограмм һү һаагаа. Тиихэдэ залуу һаалишад Светлана Тогмитова, Валентина Базарова, Дулгар Хажеева гэгшэд энэ үе соо үнеэн бүриһөө 2400 килограмм һү абаа. Мүн Игорь Ологонов, Батор Гармаев гэгшэд эдэ түрүүшүүлһээ холо гээгдэлдэ ороогүй.

Үнгэрһэн жэлдэ комплексын һаалишад үнеэдэйнгээ һү шэмые эрид дээшэлүүлхэдээ бэлэдхэлэй горитойхон хүдэлмэри ябуулһан байха. Нэн түрүүлэн һаалишад, үхэршэдэй, тэжээл шанаржуулан бэлдэгшэдэй ажалай эмхидхэл нарижуулагдан һайжаруулагдаа. Мүн эндэ зоотехническэ эхин тоо бүридхэлэй хүдэлмэри гуримшуулагдаһан байна. Тэрэшэлэн мүнөө һаалишад үнеэн бүхэнэй һү шэмые хараада абадаг болоо гэхэ гү, али һү шэмэгүй малаа голодоһондо гаргадаг болоо. Эдэ бүхы хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэжэ ябуулһанайнь аша үрэ харагдажа захалба бшуу.

— Энэ жэлдэ малнай үбһэ тэжээлээр хүсэд хүрэхөөр хангагданхай. Мүнөө үнеэднай түлэг дундаа тугаллажа, сагаан эдеэн улам элбэгжэжэ захалаа. Комплексдо 360 үнеэнэй 276 үнеэн, гунжан мүнөө тугаллаад байна. Үнеэдэй һү шэмэ нёдондоной энэ үеынхиһөө ехэ. Мүнөө үдэртөө үнеэн бүриһөө 8 килограмм һүн абтана. Байгша ондо манай коллектив нёдондонойнгоо амжалтые улам батадхажа, үнеэн бүриһөө 2800 килограмм һү һааха тэмсэлдэ оробо,— гэжэ һүнэй комплексые даагша Базар Раднаевич Очиров хэлээ һэн.

Д.-Н. ХОБРАКОВ.

Баргажан.

Сошордомо дохёо

ЯАРАЛТАЙ ХЭМЖЭЭН АБТАХА ГҮ?

«Прибайкалец» колхозой Коменскын һү һаалиин фермэ ажахы соогоо бусадһаа эгээл томо гэжэ тоологдодог. Эндэ бүхыдөө 300 үнеэн харууһалагдана гэхэ гү, али һаамхай бүхы үнеэдэйнь гурбанай нэгэ хуби болодог юм. һүүлэй дүнгөөр эндэ туга[л] буруунууд олоор түлжүүлэгдэнэ. Мүнөө бүхыдөө 561 тугал буруу тэнжээгдэнэ.

Буруу, хашарагуудай үбэлэйнь байрын гүйсэд һайнаар бэлдэгдээгүй байһан тухай сошордомо дохёо районой газетэдэ толилогдоо юм. Тэд мүнөө байдалынь хубилаа гү гэһэн зорилготойгоор шалгалта үнгэргэгдөө һэн.

Энэ колхозой Коменскын отделениие эрхилэгшэ С. П. Арефьев, отделениин зоотехник П. И. Черных гэгшэд харюусалгатай энэ кампанидаа анхаралаа хандуулаагүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Хото, хорёонуудынь үмхирһэн, унашахаар болонхой. Зүгөөр эндэ һая болотор буруунуудайнь байра түхеэрэгдээгүй, заһабарилагдаагүй байба.

Хубилган шэнэдхэлгын үе сагта хүн зоной даалгагдаһан ажалдаа бодото эзэн боложо, ажалай шэнэ гуримай нэбтэрүүлэгдэжэ, түрүү онол арганудай үргэнөөр хэрэглэгдэжэ байхада, эндэхи колхознигуудай, отделениие эрхилэгшын, мэргэжэлтэдэй һанаа амархан байхань гайхалтай.

Тэрэ үдэр үнгэрмэ хүйтэн бэшэ бэлэй. Гэбэшье Н. И. Раймоновой харууһалдаг 60-аад буруу газаахи хорёо соогоо дааражэ, бэгзышэнхэйнүүд шэшэрэлдэжэ байгаа һэн. Байра соонь орожо харахада, үһээ, ханань соорхой, дулаалагдаагүй, һалхин эшхэржэ байгаа. Үүдэнэйнь орондо хэды хабтагай модон хайша хэрэгээр хадагданхай. Дэбисхэрэй орондо, шохойлдожо хүрэшэһэн аргал шабааһан. Байрануудай соохи аргал шэбхэнь һүүлэй хоёр-гурбан жэл соо гаргагдаагүй. Энээниие онгилжо сабшалан, поли дээрэ абаашажа тараагаа һаа, хэды аша үрэтэй байха һэн бэ?

Нүгөөдэ хоёр байра соонь баһал иимэрхүү байдалтай. Нэгэндэнь шэнэ үүдэн хэгдэнхэй байба. Зүгөөр тэрэ байра соо мал байлгахань аюултай, булангуудынь үмхирэнхэй, унажа магадгүй.

Бидэнтэй хамта ябалсаһан арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ Георгий Харитонович Родионов энэ байрые хараад:

— Үшөө дулаан намарай сагта, фермэнүүдые үбэлжэлгэдөө хэр зэргэ бэлдэһыень шалгахадаа, дутуу дундануудыень элирүүлжэ акт бэшээ һэмди. Зүгөөр отделениие эрхилэгшэ дутагдалнуудаа усадхаха талаар ямаршье хэмжээнүүдые мүнөө болотор абаагүй байна,— гэжэ халагланхаар хэлээ һэн.

Үнгэрһэн жэлэй һүүлшын һарада 5 буруу гарзалаа. Дам саашадаа энэл хэбээрээ үбэлжэлгын үргэлжэлхэ болоо һаа, үшөө хэды малай гарзалхань мэдэгдэнэгүй.

Буруунуудай найман гүүртэ соохоо гансал П. Н. Мульдияров шэгнүүр нэмээхэ түсэбөө дүүргэдэг гэжэ элирүүлэгдээ. Ахалагша үхэршэд С. Зимирев М. Бабченко гэгшэдэй даадаг гүүртын буруунууд байра байдалайнгаа мууһаа боложо, шэгнүүрээ 45 центнерээр хорооһон байна.

Буруунуудаа заһабарилагдаагүй хүйтэн байра соо байлгажа, үбһэ тэжээлээ аша үрэгүй гаргашалхын хажуугаар горитойхон гарза хохидолдо орожо байһанаа эндэхи хүтэлбэрилэгшэд ойлгоно ха гү? Ойрын сагта колхозой правлениин гэшүүд бүхы элирүүлэгдэһэн дутагдалаа усадхахаар зохихо хэмжээнүүдые абаагүй һаа, бүри ехээр гарзатажа магадгүй. Илангаяа шанга хүйтэнэй эхилээд байһан эдэ үдэрнүүдтэ һайн бэлэдхэлгүй гүүртэнүүдтэнь бүришье шахардуу бэрхэтэй саг тулажа ерэбэ.

Л. ХАРДАЕВ, Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник.

Республика доторнай һунгалтада бэлэдхэлэй удаадахи шухала шата — ажалша коллективүүдээр, нийтын эмхинүүдээр дэбжүүлэгдэһэн арадай депутадуудта кандидадуудые бүридхэлдэ абалга эдэ үдэрнүүдтэ эхилбэ. Окружной һунгуулиин комиссинуудай гэшүүд арадай депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлһын үедэ «РСФСР-эй арадай депутадуудай һунгалта тухай», «Буряадай АССР-эй арадай депутадуудай һунгалта тухай», «Арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй арадай депутадуудай һунгалта тухай» Хуулинуудай хэр зэргэ сахигдаһые наринаар шалгажа үзэнэ, депутадуудта кандидадуудай һанал бодолые мэдэжэ абана, тэдэнэй асуудалнуудта харюунууд үгтэнэ.

БҮРИДХЭЛДЭ АБАЛГА ЭХИЛЭЭ

Һунгуулиин Октябрьска территориальна 808-дахи округто һунгалта үнгэргэхэ окружной һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ — республикын инфекционно больницын ахамад врач А. В. Матханова тус комиссиин заседаниие нээгээд, РСФСР-эй арадай депутадуудта кандидадуудтай комиссиин гэшүүдые танилсуулба. Тус округһоо хамта дээрээ 6 хүн РСФСР-эй арадай депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн байба. Эдэнь хэд бэ гэбэл:

Цыбиков Еши Нянюевич, 1940 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын хирургическа отделениие даагша, РСФСР-эй габьяата врач;

Захаров Владимир Андреевич, 1943 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, сэрэгэй алба хаагша.

Кислов Евгений Владимирович, 1962 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, Буряадай эрдэмэй түбэй эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ;

Баженов Анатолий Николаевич, 1954 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, үйлэдбэриин авиационно нэгэдэлэй ахамад инженерэй туһалагша;

Мангирова Нина Васильевна, 1951 ондо түрэһэн, партийна бэшэ, Улаан-Үдын 32-дохи дунда һургуулиин һуралсалай таһагые даагша;

Мантатов Вячеслав Владимирович, 1941 ондо түрэһэн, КПСС-эй гэшүүн, Зүүн Сибириин технологическа институдай философиин кафедрые даагша, философиин эрдэмэй доктор.

Окружной һунгуулиин комиссиин секретарь — КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь И. И. Мошкин бодожо, депутадта кандидадууд ямар коллективһээ дэбжүүлэгдээб гэжэ хэлэжэ үгэбэ. Жэшээлхэдэ, А. Н. Баженов РСФСР-эй депутадта кандидадаар — ВОИР-ай областной Соведэй пленумээр, Н. В. Мангирова — арадай эрдэм һуралсалай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай горкомой пленумээр, В. В. Мантатов «Знание» бүлгэмэй пленумээр дэбжүүлэгдэһэн байна.

Удаань окружной һунгуулиин комиссиин гэшүүд РСФСР-эй арадай депутадуудта кандидадуудта хэдэ хэдэн асуудалнуудые табижа, харюунуудые абаба.

Сэрэгэй алба хаагша — депутадта кандидат В. А. Захаровта «Манай эндэ хэды жэл алба хэхэбта?», Е. В. Кисловто «Танай эрдэм-шэнжэлгын гол шэглэл ямар гээшэб? Н. В. Мангировада «Хэды жэлдэ багшалнабта, һуралсалай таһагые даагшаар хэдыдэхи жэлээ хүдэлнэбта? гэхэ мэтэ асуудалнууд табигдаһан байна.

Һунгуулиин Октябрьска территориальна 808-дахи округһоо РСФСР-эй арадай депутадуудта кандидадуудаар Е. Н. Цыбиков, В. А. Захаров, Е. В. Кислов, А. Н. Баженов, Н. В. Мангирова, В. В. Мантатов комиссиин шиидхэбэреэр бултадаа бүридхэлдэ абтаба.

РСФСР-эй арадай депутадуудта кандидадууд окружной һунгуулиин комиссиин гэшүүдтэ саашанхи ажал ябуулгадаа хабаатай олон асуудалнуудые табижа, харюунуудые абаа.

С. ОЧИРОВ, манай корр.

* * *

Һунгуулиин Сэлэнгын национально-территориальна 89-дэхи округто һунгалта үнгэргэхэ окружной комиссиин заседани Гусиноозерск хотодо һаяхан үнгэргэгдэбэ.

Тус заседаниие нээхэдээ, окружной комиссиин түрүүлэгшэ Ю. В. Никитин иигэжэ хэлэбэ:

— Һунгуулиин Сэлэнгын национально-территориальна 89-дэхи округто Зэдын, Ивалгын, Сэлэнгын, Хяагтын, Захааминай, Улаан-Үдэ хотын Советскэ районуудай харьяата нютагууд оролсоно гээшэ. Эдэ районуудһаа комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлэгдэһэн хүнүүд булта эрэн хэй. Тиимэһээ комиссиин хүдэлмэриие эхилхэдэ болоно. Мүнөөдэр тус округһоо депутадта кандидадуудые бүридхэлдэ абахабди. Манай һунгуулиин округһоо депутадта кандидадуудаар 8 хүн дэбжүүлэгдээд байна. Энээниие гэршэлһэн протоколнууд, мүн тэрэшэлэн һунгуулиин тус округоор һунгагдахаар зүбшөөлөө үгэһэн тухай депутадта кандидадуудай мэдүүлгэнүүд оронхой. Иигээд лэ ажалша коллективүүдһээ, нийтын эмхинүүдһээ, дээдэ һургуулиин коллективһээ ороһон протоколнуудые наринаар хаража, депутадта кандидадуудые бүридхэлдэ абаха болонобди.

Тиин тус окружной һунгуулиин комиссиин шиидхэбэреэр һунгуулиин Сэлэнгын национально-территориальна 89-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадуудта кандидадуудаар Ивалгын районой «Заветы Ильича» совхозой хонишон **Сэсэг Дабацыреновна Аюшеева,** Буряадай оперо, баледэй театрай дуушан **Ким Иванович Базарсадаев,** КПСС-эй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь **Владимир Александрович Иванов,** Буряадай багшанарай институдай кафедрые даагша **Михаил Надмитович Очиров,** «Бурятглавснаб» управлениин начальник **Цырен-Даши Дондокович Цыбикжапов,** Хяагтын районой «Пограничный» совхозой һаалишан **Валентина Владимировна Цыдыпова,** Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ музейн ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ **Аркадий Васильевич Тумахани,** Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон **Тамара Бадмажаповна Турбянова** гэгшэд бүридхэлдэ абтаба.

Тэдэнэртэ РСФСР-эй арадай депутадта кандидадай үнэмшэлгэ барюулагдаа. Мүн РСФСР-эй арадай депутадта кандидат бүхэнэй этигэмжэтэ нюурнууд бүридхэгдөө. Арадай депутадта кандидадуудай район бүхэндэ һунгагшадтаяа уулзаха болзор мүн тодорхойлогдоһон байха юм.

С. РИНЧИНОВ.

ТҮЛЭГ ДУНДАА

Жэл бүхэндэ хабарай тарилгада хэбаадуулагдаха машина, техникэеэ эртээнһээ заһабарилжа бэлэн болгодог Хяагтын районой Ехэ-Нугын совхозой механизаторнууд мүнөө туха сүлөөгүй. Заһабарилгын мастерскойнууд соо тракторно — таряан ажалай бригадын механизаторнууд машина, техникэеэ бэлэн болгоно.

Ажахын машинануудай хашаа соо 17 комбайн, эды культиватор, плуг, орооһо сэбэрлэхэ машинанууд, 28 сеялкэ, борнойнууд, мүн бусад техникэ сэбэрлэгдээд хадагаламжада табигданхай. Һаяхан совхоздо роторно хутагатай хоёр косилка шэнээр абтаа.

Заһабарилагшад урдынхидаал запас частьнуудые хүлеэжэ һуунгүй, элэжэ хуушарһыень һэргээн шэнэлжэ хэрэглэнэ. Илангаяа сеялкэнүүдэй тарилга хэхэ аппаратурын тээлинүүд, плугай лемех иимэ аргаар шэнэлэгдэжэ хэрэглэгдэдэг байна. Тэрэшэлэн олон зүйлэй гайка, боолтонууд эндэ бэлдэгдэнэ.

Хүдөө ажахын машинануудые заһабарилгада слесарьнүүд Н.-Ц. Очиров, С. Будаев гэгшэд һайнаар ажаллана. Мүн эндэ моторист А. Ванчиков, слесарь-аппаратурщик А. Фарфутдинов даалгагдаһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандана.

А. МОЛОНОВ.

ҮДЭНГЭ, ЮРӨӨДЭ ҮБЭЛЖЭЛГЭ ЭМХИТ

Адрес: Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз

Анхарагты: түрүү дүй дүршэл

ОЛОНОЙ ШАДАБАРИ ЭЛСҮҮЛЖЭ...

Манай колхозой байгуулагдаһаар тэбхэр 60 жэл болобо. Энэ ойн баярые колхознигууднай ажалай үндэр амжалтаар тэмдэглэжэ байнхай. Үнгэрһэн хугасаа соо колхознай бата бэхи үндэһэ һууритай, түрүү ажахынуудай нэгэн болотороо урган хүгжөө. Һүүлэй жэлнүүдтэ дунда зэргээр нэгэ миллион түхэригһөө бага бэшэ сэбэр олзотой гаранабди. Эдэ һайн хубилалтанууд юунһээ эхитэйб гэхэдэ, минии һанамжа иимэ. Орон соомнай боложо байһан хубилалтанууд мандашье ехэ нүлөө үзүүлнэ. Хүн зомнай хэжэ байһан ажалдаа ёһотойл эзэн янзаар хандадаг болоо. Мүн ажалай түрүү онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлнэ. Тиихэдэ гэр бүлын, хамтын, арендна, подрядай, ажахын тоосооной гуримаар ажалаа эрхилжэ эхэлһээр һайн дүн түйлана. 1988 онһоо эхилжэ колхозоймнай бүхы һалбарида ажалладаг хүнүүд бүхыдөө абтаһан олзоһоо салин хүлһэеэ абадаг болонхой. 1985 онһоо ажахын һалбари бүхэниие цехоэ гуримаар хүтэлбэрилхэ арга нэбтэрүүлэгдээ.

Иигэжэ ажалай эмхидхэл һайжаруулха талаар тодорхой хүдэлмэри ябуулагдажа захалаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ ажалай журам һайжараа, хүнүүд ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандана, эдэбхи үүсхэл гаргаха дуратайшуул олошороо.

Манай ажахыда хони үсхэбэрилгэ гол һалбаринуудаймнай нэгэн болоно. Бүхы дээрээ 21 мянган хонид ондо оруулагдажа байна. Тэрэ тоодо 16 мянган эхэ хонид бии, һаядаа хурьгалжа эхилхэнь.

Хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ горитой ажал ябуулагдана. Хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулхын тула хойто-кавказай, омскэ үүлтэрэй хусын үрэ хэрэглэнэбди. Ойрын жэлнүүдтэ һүрэг хонидойнгоо ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын түлөө оролдохобди, хонин бүриһөө 5 килограммһаа доошо бэшэ нооһо абаха шухала. Тэд хонин һүрэгэй үүлтэр һайжаруулха гэшэ нэгэ хоёр жэлэй хүдэлмэри бэшэ ха юм.

1989 ондо хонишодой жэлэй дүнгөөр ахалагша хонишод Б.-Ц. Жапов, Д. Бадмаев, Б. Данзанов, Д. Ванчиков гэгшэд һайн үрэ дүнгүүдые түйлаа. Эдэнэр 100 эхэ хонин бүриһөө 100 гаран хурьга абажа, гээлтэ хоролтогүйгөөр тэнжээжэ тушааһан байна. Хурьгадаа эхэһээнь амаарлахадань, хурьган бүхэнэйнь шэгнүүр дунда зэргээр 21 килограмм болоо һэн. Нооһо хайшалжа тушааха түсэбөө мүн лэ амжалтатайгаар дүүргэв. Эндэ ахалагша хонишод А. Ц. Жамьянов, С. Д. Дамбаев гэгшэдые онсо тэмдэглэмээр байна. Эдэнэр олон жэлэй туршада жэгдэ һайнаар ажалладагаараа мэдээжэ болонхой юм. Манай колхоз хонин бүриһөө дунда зэргээр 4,3 килограмм нооһо хайшалһан байна. Бүхыдөө 1 миллион 122 мянган түхэригэй сэнтэй нооһо тушаагаабди. Иигэжэ һүүлэй жэлнүүдтэ хонишодой түйлаһан дүнгүүд хараа байса дээшэлнэ. Зүгөөр энээгээр һанаагаа амаржа болохогүй. Бии байһан дутуу дундануудаа усадхажа, үшөөшье һайнаар ажаллаха арга боломжо бидэндэ бии гэшэ.

Манай ажахыда һү һаалиин мал онсо һуури эзэлдэг юм. Үхэр малай үүлтэр һайжаруулха продукци ехээр абадаг болохо хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Колхозой зоовет-мэргэжэлтэд үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор эхэ малаа үрэжүүлхэдээ гольштино-фризскэ үүлтэрэй бухын үрэ хэрэглэнэ. Манай колхоздо һү һаалиин гурбан фермэ бии. Дээдэ-Юрөөгэй, Үдэнгын, Таширай фермэнүүд сагаан эдеэнэй бүлаг болонхой. Хэрбээ 1985 ондо колхоздо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1513 килограмм һүн һаагдаһан һаа, 1988 ондо 2650 килограмм һүн абтаһан байна, үнгэрһэн жэл бүришье ехээр һү үйлэдбэрилжэ тушаагаабди.

Дээдэ-Юрөөгэй фермын түрүү һаалишад М. Красикова, Н. Зверева, В. Бадмаева гэгшэд үнеэн бүриһөө тус тустаа 4000 гаран килограмм һү һаагаа һэн.

Малай үүлтэр һайжаруулжа ашаг шэмыень дээшэлүүлһэнэй ашаар продукци ехээр абаха хүдэлмэримнай зүбөөр эмхидхэгдээ. Украинын ССР-һээ гольштино-фризскэ холимог үүлтэрэй 22 эмэ гунжадые худалдан абажа, тугаллуулаад һаажа байнабди. Эдэ гунжадые З. Гымнинов харууһалжа һаадаг юм. Мүнөө гунжан бүриһөө дунда зэргээр 4000 килограмм хүрэтэр һүн абтанхай. Энэнь түрүүшынхиеэ тугаллаад һаагдажа байһан гунжадта яһала эрхим үрэ дүн гэжэ һанагдана. Гунжадые зүбөөр һааха, эдеэлүүлхэ, харууһалха гэшэ шухала. Эндэ баһал бэлиг шадабари, дүй дүршэл ехэтэй хүн хэрэгтэй. Зоригто Гымнинов эгээл тиимэ хүнүүдэй нэгэн болоно.

Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлгэдэ саг үргэлжэ анхаралаа, хандуулха зэргэтэйбди. Энэ зорилго шиидхэхын тула малай үүлтэр һайжарулха бригадна подрядай гурим нэбтэрүүлхэ, социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэхэ гэжэ оролдонобди.

Мүнөө манай урда ниитын малай үбэлжэлгэ һайнаар, эмхитэйгээр үнгэргэхэһөө ондоо зорилго үгы. Үнгэрһэн жэл ган гасуурһаа боложо ургаса бирагүй абтаа. Бүхы тэжээлээ ашагтайгаар хэрэглэхэ гэшэ бидэнэртэ тон ехэ удха шанартай. Малай тэжээл буйлуулха, шанаржуулха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Юрэнхыдөө малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ гэбэл, найдамтай тэжээлэй үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэй. Энэ зорилго бэелүүлхын түлөө тэжээлэй ургамалнуудые ехээр таридаг болообди.

Сагай эрилтэһээ гээгдэхэгүйн тула колхозой мэргэжэлтэд жэл бүри аттестаци гаража, арга шадабаряа дээшэлүүлжэ байха ёһотой гэжэ һананаб.

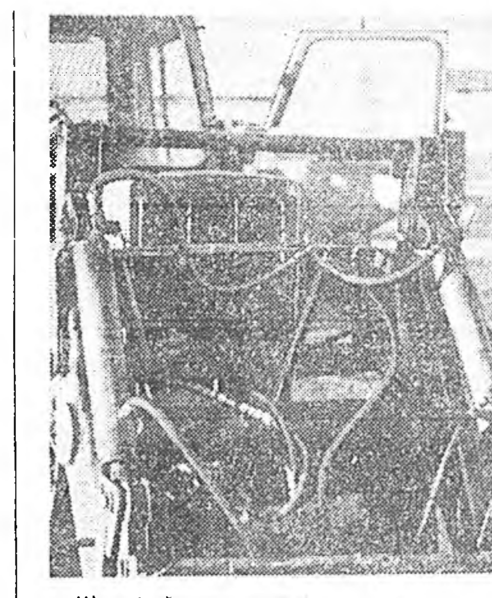
Хүн зоной социально-ажаһуудалые һайжаруулхын тула һүүлэй жэлнүүдтэ горитой ажал хэгдэнэ. Байгша оной август һара соо 420 хүнэй багтаамжатай соёлой шэнэ байшан ашаглалгада үгтэхэ юм. Гадна колхознигуудай ажалай һүүлээр амарха, бэеэ һорихо спортын байшан барижа, мүнөө жэлдэ ашаглалгада тушаахаар хараалнабди. Ерэхэ жэлдэ Ташар тосхондо хилээмэнэй завод барижа эхилхэмнай. Бага һууринуудые һэргээн хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулнабди. Үдэнгэдэ, Дээдэ-Юрөөдэ тусхай түсэбөөр барилганууд эхилхэнь.

Гадна колхоз соо үни удаан хүдэлжэ наһанайнгаа амаралтада гараһан колхознигууднай пенси багаар абадаг юм. Тиин колхозой правлени эдэ үндэр наһатайшуулда колхозой жасаһаа нэмэлтэ тэдхэмжэ болгон мүнгэ үгэдэг болонхой. Зарим наһатай колхознигууд пенси дээрээ 70 түхэриг хүрэтэр нэмэжэ абана.

Тиихэдэ һайнаар хүдэлжэ, социалис мүрысөөнэй бүхы уялгануудые дүүргэһэн ажалай түрүүшүүлдэ жэлэй дүнгөөр нэмэлтэ түлбэри болгон хони, хурьга, тугал, унага үгэжэ урмашуулнабди. Гадна айлнуудай хубиин ажахыда тэжээл худалдажа туһалнабди.

Манай ажахын һалбаринуудта таараха түрүү онол арганудые үргэнөөр хэрэглэжэ, мүнөө үе сагтай зохилдуулан ажалаа зүбөөр шиидхэжэ шадаха гэшэ шухала. Тобшолбол, энэ жэлэйнгээ малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, нёдондонойнгоо амжалта арьбадхаха хүсэлэнтэйбди.

Г. ПРОКОСОВ,
Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Шулуутайн мал шахан таргалуулдаг гүүрэнэй ажалай үрэ дүн һүүлэй үедэ хараа байса үхэрнүүдэй шэгнүүрые үдэртэ 620 граммаар грамм хүрэтэр нэмээнэ. Александр Гал... лэй трактораар тэжээлынь таһалгаряагүй ... нэй оролдосотой ажалһаа малшадай амжа... гэбэл алдуугүй. Дүршэлтэй механизаторнай ... никэдээ гамтайгаар хандажа, ажалдаа оро... юумэеэ саг болзортонь бүтээхые эрмэлзэ... хамта хүдэлдэг нүхэдынь хүндэлдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Галсанов.

ШАДАЖА ШАХАХАДА

Бидэнэр мал шахан таргалуулдаг Шулуутайн гүүртэдэ ажалладагбди. Намтай хамта А. Жамсаранов, В. Будажапов, А. Галсанов гэгшэд хүдэлдэг. Звенодомнай шахан таргалуулагдаха 355 эрэ буруу, хашарагууд даалгагданхай. Гадна 150 эмэ хашарагууд бии. Эдэмнай хойшодоо һаалиин фермэнүүдэй һүрэг үнеэдые шэнэлхэ юм.

Ажахын тоосооной гуримаар ажалаа эмхидхэһэнһээ хойшо, манай коллективэй ажалай бүтээсэ дээшэлжэ, продукциимнай өөрын үнэ сэн доошолжо захалаа. Бригадна подрядаар хүдэлдэг болоходоо, ажалай элдэб гаргашые али болохоор хороожо, алмалта арьбалалта хэжэ, хямда сэнтэйгээр ехэ продукци үйлэдбэрилхэ аргатай байһамнай элирүүлэгдээ.

Малаймнай байра соохи ажалай ехэнхи хубинь оньһожоруулагданхай. Эндэ хүндэ хүшэр юумэн үгы даа. Жэшээнь, үхэрнүүднай байра соогоо авто-уһалууриһаа ундалдаг юм.

Шэбхэ шаба... тёроор сэбэ... үбһэ, һолоом... рагдажа, хоб... гуур хубаар...

Шахагдажа... хы тэжээлын... жуулжа эдю...

Һаяхан ма... хэдэмнай, ха... тэ дунда з... маар шэгнүү... һэн. Игэһээ... лограмм б... ень һүрэгһ... шаахабди.

Саашадаа... дожо, һү һ... дэй малые... хашарагууды... бир сула м... шахамал ... гоор харуу... малай һүрэ... руу, хашара... скэ заабари... ха эрилтэ ...

САДХАЛАН М... ШАНАРТАЙ ТЭЖ...

Манай Талын булагай тракторно-таряан аж... деенхэй 3 звеноһоо бүридэнхэй юм. 1984 о... гадна подрядай гурим нэбтэрүүлэнхэйбди. 7752 гектар хахалагдадаг газар даалгагдан... гектартань орооһо таряа ургуулнабди. Үлд... сенажай ургамалнууд таригдажа, сэбэр па...

Ажалаймнай эмхидхэлэй хэды һайжаруул... гэй уларилай тааремжагүй байдал ехэ х... Хэрбээ урзанда жэлдэ 52 мянган центне... абаһан һаа, үнгэрһэн жэлдэ оройдоол 24.615 ... ряажа амбаарлаабди. Энэмнай урда жэлэйхи... рагүй бага ургаса гэшэ. Үшөө нариб... жэ хараа һаа зарим участогуудһаа яһала һа... даа. Александр Ермоевой звено гектар б... гээр 20 центнер таряа хуряагаа. Александр ... һаа 5771 центнер орооһо сохиһон байна. Э... байнер Б. Жапов 403 гектарһаа 5490 центне... баһал һайн үрэ дүн харуулһан байха юм.

«Буряадай АССР-эй габьяата механизато... гэдэ хүртэһэн П. Жугдуров олон жэл соо һ... мэдээжэ болонхой. Мүнөөшье жэлдэ тэрэ б... хээр ажаллажа гараа юм.

Ажалай эдэ түрүүшүүл ямаршье жэлнүү... заторнуудтаа жэшээ харуулжа ябадагынь һа...

Бүхыдөө абтаһан олзоһоо салин түлбэри... доо, ажалаймнай үрэ дүн, бүтээсэ хараа ба... ханизаторнууд түлишэеэ, тоһоёо алмадаг б... ажалдаа хандасань, харюусалгань урдынхи... билжа, ондоо болоо.

Ямаршье жэлдэ тогтууритай баян ургаса ... тээнһээ бэлдэхэдэ һайн гэшэ. Тиин эдэ үд... заторнууднай машина, техникээ заһаба... малшадтаа үбһэ тэжээл зөөжэ, урагшатай... хадань туһа хүргэнэ. Садхалан үбэлжэлгэ ... тэжээлһээ һэмнай. Бидэ ургаса ургуулагшад... нартайгаар бэлдэхэ болонобди.

тракторно-таряан ажалай бри...

Дээдэ-Юрөөгэй һаалиин фермэдэ дүн хамта 18 хүн ажалладаг юм. Тэрэнэй юһэнииинь һаалишанаар хүдэлнэ. Залуу һаалишад сагаан эдеэ ехээр үйлэдбэрилжэ суута гаранхай. Энэ үнгэрһэн жэлэй юһэн һарын дүнгөөр тус фермын коллектив ВДНХ-гай Хүндэлэлэй самбарта гаргагданхай. Һү тушааха жэлэйнгээ түсэб сентябриин 6-да дүүргэһэн байна. Һаалишад үнеэн бүриһөө 2950 килограмм һү һааха түсэбтэй һаа, үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 4000 килограмм һү һаагаад байна. Үшөө ехээр һү һааха арга боломжо эдэнэртэ бии.

Залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ, фермые даагша Нина Цырековна Данжеева олондо хүндэтэй болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дээдэ-Юрөөгэй һү һаалиин фермын һаалишад.

Буряад орондомнай малай үбэлжэлгэ хэзээдэшье бэлэн байдаггүй. Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малшад, хонишод, адуушад нёдондо жэл һүрэг малаа һайнаар ондо оруулжа, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхын тула али бүхы арга боломжоёо гүйсэд хэрэглээ һэн. Нэн түрүүлэн үбэлжэлгэдөө эртээнһээ бэлдэхын хажуугаар һаалиин фермэ, малай гүүртэнүүдтэ бүхы тэжээл шанаржуулагдан буйлуулагдажа үгтэдэг байгаа. Тэрэшэлэн эндэ ажалай эмхидхэлэй шэнэ гуримууд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнхэй. Эсэсэй дүнгөөр абтаһан продукциингаа, мүн олзынгоо зэргээр салин түлбэреэ абадаг болоходо хүнүүдэй харюусалга дээшэлээ.

Энэ жэлэй үбэлжэлгэ бүришье хүндэ хүшэр эрхэ байдалда үнгэржэ байна. Зунай ган гасуур ехэ хохидол ушаруулаа. Тиибэшье һаань, дурсагдагша колхоздо малайнь үбэлжэлгэ яһала эмхитэйгээр үнгэржэ байна. Малшад үнеэдэйнгээ һү шэмэ дээшэлүүлхээр эхэ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхээр тэмсэлдэ ороо юм. Тобшолон хэлэбэл, эдэнэр үбэлжэлгээе нёдондонойхиһоо һайнаар үнгэргэжэ, эрхим дүнгүүдые түйлахаар эрмэлзэнхэй ажаллана.

ЗОНОЙ НАЙДАБАРИИЕ ХАРЮУЛХА

Ниитын малай үбэлжэлгын үедэ сомоной Соведэй депутадуудай хэр зэргэ ажаллаһанһаа ехэ юумэн дулдыдадаг. Үбэлжэлгын эхилхэһээ урда тээ сомоной Соведэй гүйсэдкомой заседани зарлажа, түсэбүүдээ зүбшэн хэлсэдэг, харюусалга, уялгануудаа тодорхойлон абадагбди. Үбэлжэлгын үедэ ушардаг орёо асуудалнуудые зүбөөр шиидхэжэ, элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудаа усадхаха талаар хэмжээнүүдые абахаһаа гадна, хэһэнээ зэргэсүүлжэ, шэнжэлжэ үзэдэг, хүн бүхэнэй һанамжа, дурадхалнуудые хараадаа абан ажалаа эмхидхэнэбди.

Хонишод, малшадай эрилтэнүүдые комплексноор хангаха талаар тусхай график зохёожо, тэрэнээ гол түлэб баримталхые оролдонобди.

Худалдаа наймаанай, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха комбинадай, больницын, библиотекын, соёлой хүдэлмэрилэгшэд һарадаа хоёр удаа отара, гүүртэнүүдтэ ошоно. Тэдэнэртэ концерт, наада харуулдаг, дэлхэй дээрэ боложо байһан шэнэ һонин тухай хөөрэжэ, лекци, уулзалгануудые үнгэргэдэг юм. Автомагазинай хүдэлмэрилэгшэд хоморой эд бараа, үдэр бүриин хэрэглэмжын зүйлнүүдые, эдеэ хоолой продуктнуудые абаашажа худалдана. Автоклубай коллектив һонин кинофильм харуулдаг, хөөрэлдөө эмхидхэдэг гуримтай.

Отара, гүүртэ бүхэндэ тусгаар тэмдэглэл хэхэ, графигай дүүргэлтые шалгаха тусхай дэбтэр бии юм. Тэндэ хэнэй ямар үдэр ерэһые, ямар захил бүтээһые, юун тухай хөөрэлдөөнэй болоһые тэмдэглэдэг байна.

Иигэжэ ажаллахада малшадташье, маанадташье амар боложо үгэнэ.

Манай сомоной Совет 35 депутадһаа бүридэнэ. Мүнөө шэнэ зарлалай һунгалтада депутадай тоо 20 хүн болгохо һанаатайбди. Һаяхан болоһон сесси дээрэ һунгуулида бэлдэхэ тухай хэлсэгдээ һэн.

Һаяхан Ташар һууринда болоһон хамтын суглаан дээрэ колхозой түрүү механизатор Р. Д.-Ц. Тубаев үгэ хэлэхэдээ, һунгуулиин Сэлэн-Дүүмын 158-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар ажахынгаа правлениин түрүүлэгшэ Г. И. Прокосовые дэбжүүлэе гэжэ дурадхаба. Энэ дурадхалыень хамтын суглаан олоной дуугаар һайшаагаа һэн. Нютагай Соведэй арадай депутадта кандидадууд мүн лэ олооро дэбжүүлэгдэбэ.

Мүнөөнэй үйлэ хэрэгүүдые болон арга боломжонуудые зүбөөр сэгнэдэг, ажал ябуулгаяа эршэ дэлисэтэйгээр ябуулдаг, зүрхэтэйгөөр бодомжолдог хүнүүдэй арадай депутадууд болохонь дамжаггүй.

Урдань кандидатурые «дээрэһээ» нэрлэхэдэнь, хүн зон дуугайхан ерээд лэ «һунгаад» ябадаг байгаа. Мүнөө иимэ саг һалаа. Хүн зон хэниие һунгаха байһанаа өөһэдөө, демократиин ёһо гуримаар шиидхэжэ байна бшуу. Тиимэһээ бидэнэр эхэ болохоёо байһан һунгуулиие этигэл найдабаритайгаар хүлеэнэбди.

Үнгэрһэн хугасаа соо манай Соведэй депутадууд Д. Д. Цыретарова, Ц. Н. Найданов, Н. Ц. Данжеева, Г. И. Прокосов, С. Д. Чойсоронова, Д.-Ц. Н. Галсанов гэгшэдэй ябуулһан ажалые онсо тэмдэглэмээр. Эдэнэр зоной этигэл найдабариие харюулаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Н. Р. Очировагай ашаа оролдолгоор больницада машина, сельподо трактор, автомагазин абтаа. Депутадуудай оролдолгоор Үдэнгэдэ малшадай гэр, Үрмын Адагта фельдшерскэ пункт, Дээдэ-Юрөөдэ үхибүүдэй наадаха сэнгэхэ байшан эмхидхэгдээ. Сэлэн-Дүүмэ Ташар хоёрой хоорондохи харгы заһабарилагдаа, Үдэнгэ һууринда худаг малтагдажа ашаглалгада үгтэнхэй. Мүн бусадшье жэжэ юумэн олон ааб даа.

Бага һууринуудые һэргээн хүгжөөхын тула ехэ ажал хэгдэнэ. Үдэнгэ ба Үрмын Адагта 8 жэлэй һургуулинуудай спортзалнуудай байшан баригдахаар хараалагдана. Мүнөө жэлдэ Ташарта худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдтэ холбоо гэр баригдаха юм. Тиихэдэ Ташарта 100 номертой телефоной автомат-станци, Үрмын Адагта 50 номертой АТС шэнээр тодхогдохонь.

Саашадаа хүн зоной социальна ажаһуудалые һайжаруулха талаар хэхэ ажалнай ехэ байна.

С. ТАПХАРОВА,
арадай депутадуудай Юрөөгэй сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

ОРОЛДОЛГОҺОО ДУЛДЫДАХА

Манай колхозой партийна организаци зуун коммунистһаа бүридэнэ, тэдэнэй хахадһаа үлүүнь мал ажалда ажаллана. Энэмнай ехэхэн хүсэн гэшэ. Коммунистнууд эгээл хүндэ, хүшэр, харюусалгатай хүдэлмэридэ зууршалагдадаг, эльгээгдэдэг гэшэ ааб даа. КПСС-эй XXVII съездын ба партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула манай коммунистнууд ажалай түрүү зэргэдэ жагсажа байнхай.

Үбэлжэлгын үедэ малай тэжээл гамтайгаар хубааха, буйлуулжа үгэхэ харюусалгатай хэрэгтэ ажал хүдэлмэриеэ һайн мэдэхэ хүнүүдые томилхо талаар манай партбюро гол анхаралаа зорюулаа.

Малшадай эдэбхи үүсхэл бадаруулхын тула коммунистнуудай үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ, политическэ, хүмүүжүүлхы хүдэлмэри һайнаар эмхидхэхэ шухала. Агитаторнууд, политинформаторнууд, мастернууд, хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд малшадтай хододоо хөөрэлдэжэ, тэдэнэй һанамжа дурадхалнуудаар һонирхожо, мүрысөөнэйнь дүнгүүдые болзортонь согсолжо, дутуу дундануудаа усадхахадань туһална. Хэрбээ саашадаа энэ ажалаа эмхитэй һайнаар ябуулжа шадаа һаамнай, ниитын малай үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргэгдэхэ гэжэ һанагдана.

Эдеэ хоолой продукци элбэгээр үйлэдбэрилгэдэ хүн бүхэнэй бэлиг шадабари, оролдолго хэрэгтэй. Колхозник бүхэнэй ажалай шэнэ гуримда һайнаар дадахын тула коммунистнууд ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулжа байдаг юм. Колхозой мэргэжэлтэдэй зооветеринарна һуралсалда анхаралаа ехээр хандуулжа байгаа һаань, хонишод, малшадаймнай ажалайнь бүтээсэ үшөө дээшэлхэ бэлэй. Мал ажалай продукци ехээр үйлэдбэрилжэ, бэлдхэхын тула манай коммунистнууд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ байха.

М. ХАМАГАЕВ,
колхозой партбюрогой секретарь.

МАНАЙШЬЕ ХАРЮУСАЛГА ЕХЭ

Эхэ орон соомнай боложо байһан асари ехэ хубилалтанууд ниитын бүхы эмхинүүдэй доторой ажабайдалда горитой нүлөө үзүүлнэ.

Профсоюз гэшэ мүнөө хүн зоной хүдэлмэриин эрхэ бэйдалые һайжаруулхын түлөө оролдохо, үбшэн үлбэр, гэмтэһэн хүнүүдэй бэеын элүүрые һайжаруулхадань туһалха, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, зоной эдэбхи үүсхэл бадаргаха, ажалай журам һайжаруулха, ажалдаа шалгарһан түрүүшүүлые урмашуулха зорилготой. Тобшолбол, ажалша зоной эгээл найдамтай түшэг тулгуури болоно бшуу.

Дээдэ-Юрөөгэй үүлтэртэ малай фермын һаалишад үнгэрһэн жэлдэ һү тушааха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэв. Эндэ абтаһан бүхы продукциин 95 процентнь нэгэдэхи сортоор тушаагдаһан юм. Тиихэдэ Үдэнгын һү һаалиин фермын коллектив баһал габшагай һайнаар ажаллажа гараа.

Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые һара бүри согсолжо байдагбди. Илажа гараһан, илангаяа һайн шанартай продукци үйлэдбэрилһэн коллективтэ дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдана. Эрхимүүдынь баһал мүнгэн шангаар урмашуулагдадаг байна.

Надежда Ринчиновна Зверева үнгэрһэн жэл үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4200 килограмм һү һаагаа һэн. Энэ хүмнай олон жэлдэ һайн үрэ дүн түйлаһанайнгаа түлөө «Буряадай АССР-эй габьяата малшан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Гадна түлөөһэгүй путёвкоор Болгари аяншалаад ерээ һэн. Һаалишан М. Г. Красикова үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4600 гаран килограмм һү һааһан юм. 1989 ондо колхозой профсоюз 15 хүндэ путёвко барюулжа амархыень эльгээгээ. Тэдэнэр хари гүрэнүүдээр, совет ороной хото городуудаар аяншалһан, аршаан курортнуудта ошожо амарһан байна.

Мүнөө жэлдэ хонишодой дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээбди. Һара бүри дүнгүүдыень согсолон гаргажа, илажа гарагшадые мүнгэн шангаар урмашуулнабди. Тиин энэ һалбарида эрхим дүн түйлаха арга боломжо бии. Урдандаа хонишодой гансал һү һаалиин фермэнүүдтэ анхарнат гэжэ гомдодог байгаа ха юм.

Гадна трактористнууд жолоошодой мүрысөөнэй дүнгүүд баһа һара бүри согсологдоно. Энээнһээ урда гансал таряа хуряалга, үбһэ бэлдхэлгын шухала кампаниин үедэ социалис мүрысөө эмхидхэгшэ һэмди. Харин мүнөө түхэреэн жэлдэ ажалай тэмсэлэй эршэ һуладанагүй.

Хүдэлмэришэниие хооһон хүбхай үгэнүүдээр, уряа лозунгнуудаар һамааруулха бэшэ, иматтал материальна талаар урмашуулхада, эдэбхи үүсхэлынь бадарна ха юм.

Ажалшадай социально-ажаһуудалые һайжаруулха талаар горитой хүдэлмэри хэгдэнэ. Фермэ гүүртэнүүдтэ бэеэ угааха бани баригданхай. Колхознигуудые эдеэ хоолоор һайнаар хангаха тушаа саг үргэлжэ анхаржа байдагбди. Колхознигуудай үхибүүдые тусхай автобусоор ясли-сад, һургуулидань зөөдэг юм.

Манай ажалда баһал дутагдалнууд бии байха. Алдуу эндүүгээ усадхаха талаар хэмжээнүүдые абанхайбди.

Колхознай һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд олзо оршотой гарадаг боложо, республикын түрүү ажахынуудай зэргэдэ һуурияа олоходонь профсоюзай эмхиин оруулһан хубита нилээд ехэ байха.

Д. ЗОЛТОЕВА,
колхозой профсоюзна комитедэй түрүүлэгшэ.

ЕХЭ НҮЛӨӨ ҮЗҮҮЛНЭ

Хони үсхэбэрилхэ һалбарияа улам хүгжөөжэ, экономическа ашаг үрыень дээшэлүүлхэ гэшэ маанадай гол зорилго юм. Эрхим шанарай нооһо, һайн түл үгэдэг хонидые харууһалхые хонишон бүхэн оролдодог. Илангаяа мүнөө сагта, бүхыдөө олоһон олзо оршоһоо салин түлбэриеэ абадаг болоходо хонишон бүхэнэй харюусалга ехэ болобо гэшэ. Урдань «дээрэһээ» захиралта хүлеэгээд ажаллагша һэмди. Харин мүнөө хүнэй сэдьхэл һанаан тад ондоо болонхой. Өөһэдөө үүсхэл оролдолго гаргадаг болоо, бага гаргашатайгаар ажаллахые оролдоно.

Үнгэрһэн жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, тэдэнээ тобир таргаар тэнжээжэ тушаагаа һэмди. Хурьгадаа эхэһээнь һалгаахадамнай, шэгнүүрынь туд бүрэе 20,5 килограмм болоһон юм. Хонин бүриһөө 4,5 килограмм нооһо хайшалха түсэбөө баһал дүүргээ һэмди.

Хонишоной ажал жэлэй дүрбэн сагта адли харюусалгатай байдаг ха юм. Зундаа үглөөгүүр эртүүр бодожо, хонидоо бэлшээжэ сэдхаахые оролдохош. Хонишон бүхэн бэлшээри, уһалуурияа һайн мэдэхэ зэргэтэй.

Намартаа таряанай үлөөдэһэн дээрэ хонидоо харууһалжа, хүшэлүүлхэ гэшэ хонишон бүхэнэй зорилго ёһотой.

Үбэлдөө зарим хонишод хонидойнгоо байрые ехэ дулаан байлгахые оролдодог. Би энээниие буруушааха байнаб, юундэб гэхэдэ халуун дулаан байра соо хонидой нооһон муудадаг, унадаг, шанга хүйтэндэ үбшэлжэшье магад юм. Хонидые нэгэл температуратай уужам байра соо байлгахада һайн.

Гадна хонидой тэжээлдэ онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй. Хонидоо ехээр эдеэлүүлһэнһээ бэшэ, харин тэжээлыень зүбөөр хубаарилжа үгэһэнһөө ехэ юумэн дулдыдадаг.

Мүнөө бригадна подрядай гуримаар ажалладаг болоходоо, олзо, гаргашаа өөһэдөө зүбөөр тооложо һураха гэшэ шухала. Колхозой экономистнууд болон бусад мэргэжэлтэд бүхы хонишодойнгоо экономическа, зоотехническэ эрдэм мэдэсые дээшэлүүлжэ байдагынь һайшаалтай. Энэнь бүхыдөө хони үсхэбэрилхэ һалбариин хүгжэлтэдэ ехэ нүлөө үзүүлнэ бшуу.

Б. ДАНЗАНОВ,
ахалагша хонишон.

Энэ нюудаһа манай корреспондент Б. Бодиев бэлдэбэ.

Хойто-Үбэр гэжэ газарта Александр Федорович Ажеевэй даадаг отара үбэлжэдэг. Алесандр Светлана һамгантайгаа 500 эхэ хони харууһалдаг юм. Эдэнэр бригадна подрядай гуримаар ажаллана. Долоодохи жэлээ хонишоноор ажаллажа байбашье, ажалай баян дүй дүршэлтэй болонхой. Ямаршье жэлдэ эдэнэр жэгдэ һайнаар хүдэлжэ, тогтууритай дүнгүүдые түйлана. Жэл бүри социалис уялгануудаа дүү... нэр үнгэрһэн жэлэй эс... түхэриг сэбэр олзотой г...

Светлана угай хонишо... зоотехник мэргэжэлтэй ... нидоо, хурьгадаа зоотех... ёһоор харуулжа, амжалт...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Аже...

Б. БОДИ...

Эрдэм һуралсалай шэнэ шатада

АМҺАА САAГУУР ГЭЖЭ ГҮ?

...габари дулаан һа- ...эр сэнхир үнгэтэй ...хэлэй автобусоор ... баруун-урагшаа ...ардам харгыгаар ... зорижо, гарабаб- ...а шарлаһан тала, ...нүүд, хуряагдаһан ...линууд, сабшалан- ...гүүр хорёолгдо- ...д, бүри саагуурнь ...гардаһан хаданууд ... хажуугаар алтан ...һые шэмэглэн зу- ...бүмбэрсэг дэлхэйн ... аалихан үнгэрнэ.

...ад оронойнгоо үр- ...гай байһые энэ ... ябахадаа үзэхөөр ...республикын газар ...шагүй үргэн та- ...нгеэр заримашуул ...хэлэхэдээ эндүүр- ...эжэ уран зохёолшо ...ьбуров зүб лэ бэ- ...эг. Харин тиихэдэ ...тала дайда энэл ха ... мүрэнэй хажуу- ...өн дайда — Сэлэн- ... Хяагтын районуу-...д.

...арай аажамхан үе- ...бэр агаарай охин- ... оршон тойронхи ...байгаалиин зурагые шэртэн хаража ябахадаа, хүнэй досоо һайхан бодол, эгээл найдал түрэжэ, зохёохы ажалай ольһон бии болодог байгаа хэш.

Байгаалиие һайхашаахан эдэ мүрнүүдые би дэмы бэшэнэгүйб. Юуб гэхэдэ, республикынгаа хүүгэдэй уран һайханай һургуулинуудай уран зурагай, уран бүтээлэй, уран дархаанай хэшээлнүүдые хүтэлбэрилдэг багшанартай хамта Хяагтын уран зурагай училищида болохо семинарта хабаадалсажа ошожо ябахадаа, харгыда байгаалиин зурагые һайхашаан ябаа бэлэй. Уран һайханиие зүрхэ сэдьхэлһээ гүнзэгыгөөр ойлгодог хаанинарнай автобусой сонхоор харагдаһан алтан намарай олон үнгэтэ зурагые бүришье эхээр һайхашаан ябаһаниинь ойлгосотой ааб даа.

Үнгэрһэн зуун жэлнүүдтэ Россин гүрэнэй «зүүн зүгэй үүдэн» байһан Хяагта (Троицкосавск) хото зүүшанай суута ордон байшангуудаарва, сүмэнүүдээрэ, музейнүүдээрэ манние угтан абаба.

Зорижо ошоод, эмхидхэһэн семинарнай дүрбэн үдэрэй туршада болоо һэн. Семинарай үедэ уран зурагай училищиин багшанартай, һурагшадтай уулзажа, олон музейнүүдээр ябажа, Хяагта хотын түүхэтэ газарнуудаар ошоо һэмди. Гадна һурагшадайнгаа уран зурагуудые багшанарынь суглуулаад, һонирхолтой выставкэ эмхидхэжэ, олоной анхаралда табяа һэн.

Мүн тиихэдэ уран зурагай училищи байһан өөрын һонин түүхэтэй байшаба. Анхан энэ байшан хулеэсэй гэр байһан юм ха. Хожомынь суута полководец болоһон К. К. Рокоссовский хорёод онуудаар барон Унгерные нэмнэжэ ябахадаа, энэ байшан соо штабтай түбхинүүлһэн байха юм. Удаань олон жэлдэ соёл-гэгээрэлэй училищиин филиал, хүгжэмэй училищи энэ байшанда хүдэлжэ байһан гэд, һуралсалай энэ шэнэ жэлһээ тэрэ гэрэн соо уран зурагай училищи нээгдээ.

Хоёр жэлэй саана Ленинградһаа ерэһэн залуу багшанар А. И. Блинов, В. Н. Картешов, М. К. Гавриленко тус училищида хүдэлнэ. Буряад зон ехэ бэлигтэй, уран дархан зон байна гэжэ тэдэнэр омогорхон хөөрэнэ. Мүн тиихэдэ модоор, яһаар һиилэхэдээ, алтаар, мүнгөөр уран дарха хэхэдээ, үни холоһоо хойшо суутай байһан өөрынгөө арадай заншалта уран бэлигые юундэ саашань хүгжөөжэ танай республикын уран зураашад, багшанар гаргаагүйб гэжэ тэдэнэр һанаа зобожо байгаа һэн. Тэрэл эрдэмтэн уран дархашуул үндэһэн соёлоо, искусстваа, уран зурагаа, уран бэлигтэнэйнгээ уламжалал олон жэлдэ хаялгадаагүй, урдаа утгаанине һургаал хаа, һайн гэжэ хэлсэхэһээ дуулахада, һонирхолтойшье байба.

Семинарай үедэ уран зурагай хэшээлнүүдые хүтэлбэрилдэг багшанар газаагуур гаража, зурагуудые зураад, тэдэнээ һургуулинуудтаа хэрэглэхэ арга боломжо хэлсээ. Алтан-Булаг, Сухэ-Баатар хотонуудаар ябажа, тэндэхи музейнүүдтэй, үзэсхэлэнтэ ондоошье газарнуудтай танилсаабди. Монгол ороной хүдөө газараар ябахада, өөрынь хүрэнгөөгүй байгаали, түмэр анзаба, техникэ үзөөгүй үргэн тала дайда, малшадай дун сагаан гэрнүүд, талын дундуур бэлшэжэ ябаһан тобир таргал табан хушуун адуу мал бахархан хаража, сэдьхэлээ баясамаар байгаа бэлэй.

Семинарай түгэсхэлдэ эдэ үдэрнүүдтэ хэгдэһэн хүдэлмэридөө тобшолон хэхэдээ, энэнһээ хойшо иимэрхүү уулзалгануудые хоёр дахин үнгэргэжэ, түрүү дүй дүршэлөө андалдаха байха тухай шиидхэбэри баталагдаа. Ерэхэ жэлэй март һарада Северобайкальск хотодо эдлэхэ семинар үнгэргэгдэхэ. Гадна Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ музей соо эдир зураашад, багшанарай уран бүтээлнүүдэй выставкэ эмхидхэгдэхэ юм.

Энэ семинарта хабаадалсаһан Буряадаймнай Уран зураашадай холбооной ... эрдэм һуралсалай ... эмхимнай түлөөлэгшэдөө ... Эдэ холбоон эдир бэлигтэнэй анхаралда оройдоошье хандахагүй байна гэжэ семинарай үедэ багшанар мэдүүлээ һэн. Тэдэнэй ерээдүйн халаан болохо эдир зураашадые анхарал хандуулха, али болохоор түһалха зохиниинь „манай мэргэжэлтэ уран зураашад лэ байха ёһотой гэжэ тэдэнэр «амһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэжэ байһан гэд байгаанинь гайхалтай байна.

А. ЛЫГДЕНОВ,
Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын методическа таһагай хүдэлмэрилэгшэ.

ЭСЭГЫН ХҮБҮҮД

Захааминай районой Үлэгшэн һууринда ажаһуугшад соёлой, дунда һургуулиин багшанарай дэргэдэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнһаа бусаагүй нютагайнгаа хүбүүдэй дурасхаал мүнхэлжэ, хүшөө бодхоонхой юм. Хүшөөгэй нюур талада энэ нютагай жаран гурбан баатар хүбүүдэй нэрэнүүд һиилэтэй. Тэдэнэй дунда аха дүү Жамса, Содном, Дугар Очировуудай нэрэ бии.

Эдэ хүбүүдэй эсэгэ Дашимолон Очиров (нютагтаа Бизьяа гэжэ алдартай) хатангин угай бэйсагалтанай аймагай байһан юм. Элинсэг хулинсагынь хасаг албанда ябадаг, гүрэн түрын хилэ сахидаг байгаа. Бизьяа таабай ажалша бэрхэ, хөөрүү хүхюун зантай хүн һэн. Найр нааданай болоходо, тэрэ өөрынгөө хэһэн хуураар наадаха, номо һуршаар харбаха дуратай һэн. Дүрбэн хүбүүдынь, Дулма-Сэрэн басаганиинь эсэгынгээ шадабари тэгшэ хубаажа абаһан юм.

Ехэ хүбүүн Жамсань 1904 ондо, туулай жэлдэ түрөө. Улаан Армида алба дүүргэжэ ерээд, Захааминай аймагай НКВД-гэй таһагта ороо. Хэдэн жэлдэ Мэлэ, Санага тосхонуудта участково инспекторээр хүдэлөөд, Самара хото хоёр жэлэй тусхай һургуулида эльгээгдээ һэн. Тэрэ һургуулияа дүүргэжэ ерээд, аймагайнгаа НКВД-гэй таһагта, мүн хүршэ Зэдын районой НКВД-гэй таһагта хүдэлһэн байна.

Сэрэгтэ абтахагүй гэһэн тусхай саарһатайшье һаа, хэдэн удаа гүйлтэ бэшэжэ, 1943 оной намар баруун фронт мордоһон юм. Тэндэһээ Жамсо Очиров бусаагүй.

Үлэгшэнэй дунда һургуулиин музейн дэргэдэ һурагшадай эмхидхэгдэһэн «Бэдэрэлгэ» гэжэ бүлэгэйхид Жамса Дашимолоновичь Очировай дайшалхы зам тухай материал суглуулжа байнхай.

Дунда хүбүүн Содномынь 1909 ондо, бишэн жэлдэ түрөө. Ехэ наһатанай һургуули дүүргэһэнэй удаа Калининай нэрэмжэтэ колхозой эмхидхэгдэхэдэ, түрүүлэгшээр һунгагдаа һэн. Хожомынь энэл нютагай сомоной Советэй түрүүлэгшээр дайнда мордотороо хүдэлһэн юм. Содном Очиров бэеэр үндэр томо, бар хүсэтэй һэн. «Һур харбалга, бүхэ барилдаагаар һонирходог, мүрысөөнүүдтэ хабаададаг һэн» — гэжэ тэрэниие таниха байһан Ц-Д. Н. Норбоев хэлээ бэлэй. Мүн тиихэдэ Содном Очировай республиканска «Сурхарбанай» чемпион болоһон тухай хөөрөө һэн. 1942 оной янгинама жабартай январь һарада Бизьяа үбгэн сагһаа урид нүгшөө. Содном Дашимолонович эсэгээ хүдэөлөөд, уданшьегүй баһал фронтдо мордоо. Тэрэл 1942 оной апрелиин 12-то Ленинград шадарай байлдаанда баатарай үхэлөөр унаба гэһэн мэдээ ерээ бэлэй.

«Бэдэрэлгэ» бүлэгэй гэшүүдэй эльгээһэн бэшэгтэ Ленинградай областиин Кириши хотоһоо харюу ерээ.

«Танай бэшэгээр шалгалта хэгдэжэ, улаанармеец С. Д. Очиров Мелехов тосхондо хүдөөлүүлэгдэһэн байна гэжэ элирүүлэгдэбэ. Тэрэнэй нэрэ сэрэгэй хүшөөгэй дурасхаалай хабтаһан дээрэ тэмдэглэгдэхэ.

Кириши хотын сэрэгэй комиссар подполковник Самохвалов .1988 он январиин 12».

Тэрэл 1942 оной сагаан һарада, Содном ахынгаа хойноһоо удангүй одхон хүбүүн, «гэрэй эзэн, гуламтын хаан» Дугар армида мордоо һэн. Айлай бага хүбүүн һэн тулань аба эжынь, аханар эгэшэнь ба үетэн нүхэдынь Дугардай гэжэ эрхэлүүлэн нэрлэдэг байгаа.

«...Эрхэшэг тэнхи ушарһаа
Эртэ унтадаг болобошье,
Эрэлхэг зоригтой хүн.
Одхон хүбүүн ушарһаа
Орой бододог болобошье,
Омог шадалтай эрэ.
Байлдаан үймөөн болоходо
Байрадаа үлэдэггүй
Баатар хүбүүн тэрэ
болоно...
(«Нюуса тобшоһоо).

Дугар Очиров нютагайнгаа дунда һургуули дүүргээ. Тэрэ иргүү һайхан хоолойтой һэн. Абадаа заалгажа, хуур дээрэ наадажа һураад, нютагайнгаа уран һайханай коллективэй табиһан концерт-наадануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байгаа. Залуу хүбүүн гэр бүлэтэйшье боложо үрдеэгүй.

1989 оной октябриин 23-да сэрэгэй архивһаа иимэ мэдээ абтаа:

«... дахи стрелково дивизидэ алба хэһэн улаанармеец Очиров Дугар Дашимолонович 1942 оной ноябриин 29-дэ байлдаанай талмай дээрэ баатарай үхэлөөр унаад, Великие Луки хото шадар хүдөөлэгдэнхэй».

Энэ хадаа Үлэгшэн нютагай 63 баатар хүбүүдэй арбан нэгэдэхинь олдобо гээшэ.

Бизьяа таабайн ганса Бата хүбүүн баруун дайнһаа нютагаа бусажа ерээ. Тэрэ 1941 ондо, зунай дунда һарада мордоод, 1946 оной намар табигдаа. Тэрэнэй дайшалхы зам гэршэлһэн нэгэ иимэ грамота тухай дурдая. «Улаан армеец Очиров Бата Дашимолонович Улаан Тугта 75-дахи геодезическэ, Краковска отрядай бүридэлдэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Воронежско ба I Украинска фронтнуудта байлдаһан, Донской, Харьковскв, Белгородско, Киевскэ, Житомирско, Тернопольско, Львовско, Краковска, Верхне-Силескэ ба Дрезденскэ операцинуудта хабаадаһан, фронтын сэрэгтэй хамта Дон мүрэнһөө эхилжэ Эльбэ мүрэн хүрэтэр ошоо.

Отрядай командир инженер-полковник Петров.

Командирай орлогшо подполковник Ледомский».

Эрэлхэг сэрэгшын сээжые дайшалхы гурбан медаль шэмэглэнэ: «Шэн зоригой түлөө», «Дайшалхы габьяагай түлөө», «Германиие илаһанай түлөө». Хоёр дахин шархатаһан, мүн контузи абаһан байна.

Б. Д. Очиров нютагаа бусажа ерээд, түрэл колхоздоо хүдэлжэ, 1974 ондо пенсидэ гараа. Гурбан хүбүүн, хоёр басагадай эсэгэ. Олон ашанар, зээнэртэй болонхой.

Бизьяа таабайн хүбүүд, хүрьгэн хүбүүн тухай һургуулиин музейдэ һонирхолтой материалнууд суглуулагданхай юм.

Эсэгын хүбүүдэй хуби заяан тухай тобшохоноор хөөрэхэдэ, иимэл даа.

П. ОЧИРОВ,
Үлэгшэнэй дунда һургуулиин багша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Жамса, Содном, Дугар Очировууд.
Авторай фото.

Манай тайлбари

СЕЭР ХАНГАЛГАДА ҮБИЛАЛТАНУУД РУУЛАГДАБА

Арадай депутадуу... н шиидхэбэри бэе... 9 оной августын 1- ... пенсионно ба со... нгалга һайжаруулха ...шолуулашагүй хэм... хай» СССР-эй Хуу... Верховно Совет ба... һэн. Энэ Хуули ту... и манай уншагшад... гүйжа, арадай де... Советскэ районно ... сэдкомой социальна ... таһагай хүдэлмэри... Олейниковада хан... бди. Тус тайлба... гтэбэ.

...нэй пенсинууд тухай» ...уулиин ёһоор 1989 ...брриин 1-һээ үндэр ...ноод абадаг пенсиин ... хэмжээн 70 түхэриг ...бэшэлүүлэгдэбэ. Тус ...бтахаһаа урид тэрэ ... колхознигуудайхи ... байһан.

...бүлэгэй инвалидууд ...родаа 85 түхэригһөө ... харин 2-дохи бүлэ... түхэригһөө бага бэ... абадаг болобо.

...инвалидуудай наһатай ...абадаг пенсиин хэм... оной декабриин 15- ...ргогдоһон байбашье, ... хэмжээниинь 120- ... гараха ёһогүй бай... арин мүнөө тэдэнэй ...си 15 түхэригөөр нэ... рлалтань болюулаг...

...хүсөөд пенси абажа ... хүдэлмэриин стажай ...бал, шэнэ пенсинь ... хэмжээнэй зэргээр ... гаргагдаха болоно. ...дутуу стажтай 60 хү...эй пенсиин хэмжээн ...эргагдаха:

$$\frac{20\ жэл}{5\ жэл} = 56\ түх.$$

... хүнөө алдаһан тү... мүн Эсэгэ ороноо ... гү, али сэрэгэй уял...ажэ байхэ үедөө гэ... фронтдо байхадаа, ...й хойшолонгоор на...н сэрэгэй алба хааг...игадай абадаг пенси ... түхэриг хүрэтэр ехэ ...һа бараһан инвали...игадай ба түрэлхидэй ...нси мүн лэ 60 түхэ...гэгдэбэ.

...й гэшүүдтэ хабаатай ...онсо тэмдэглэхэ һа... Наһа бараһан сэрэг...й эхэнэрнүүд ба гэр...олхозой гэшүүд бай...наһатай болоод абадаг ...гэй пенсидэ гаража ...юм. Тиихэдээ тэжээдэг ...даһандаа абажа бай... 10 түхэригеэр дээшэ ...аха болоно бшуу. Он...хэлэхэдэ, байгша оной ...н 1-һээ колхознигууд ...о хангалгынгаа талаар ...ишэд ба алба хааг...адли эрхэтэй болгог...

...ной январиин 1-һээ тү... хойшо инвалидууд, 1- ...үлэгэй инвалидууд һа... түхэриг, 2-дохи бүлэ...50 түхэриг абажа эхил...

...д-инвалидуудта 16 на...рнь 70 түхэригэй хэм... пособи түлэгдэхэ боло...

...нь хадаа хүдэлжэ бай...сионернүүдтэ хабаатай ...илбарилая. Мүнөө хү... байгаа хуулиин ёһоор ...й абадаг салин хүлһэн ...өөрынь хамтадаа 300 ...оо дээшэ гараха ёһо... Харин гараха жэлэй январиин 1-һээ дурсагдаһан пенсионернүүдэй пенсиин хизаарлалта болюулагдахань гээшэ.

Тиихэдэ ажал хэжэ байһан инвалидуудай пенси салин хүлһэнһөө болон хүдэлжэ байһан газарһаа дулдыдангүй, дүүрэн хэмжээгээрээ түлэгдэжэ байха.

1989 оной августын 1-нэй хуулиар ажалай болон дайнай ветерануудай, мүн наһа бараһан сэрэгэй алба хаагшадай гэртэхинэй болон хани нүхэдөө дайнда алдаһан эхэнэрнүүдэй ганса пенсионно бэшэ, харин социально-ажаһуудалайнь хангалгын талаар хүнгэлэлтэнүүд бии болгогдоһон байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшад, дайнай эрэ талада шалгаржа, СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаһан хүнүүд оронойнгоо ямаршье городой пассажирска транспортаар (таксиһаа бэшээр) түлөөһэгүйгөөр ябаха эрхэтэй болобо.

Наһа бараһан сэрэгшэдэй гэртэхин ба тэдэнэрэй хани ябаһан эхэнэрнүүд (хэрбээ ондоо хүнтэй гэрлээгүй һаа) 1989 оной октябриин 1-һээ эхилжэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадай хүртэдэг бүхы хүнгэлэлтэнүүдтэ хүртэхэ болоо. Хэрбээ эдэнэрэй пенсиин наһанда хүрөөгүй байгаа һаань, тэдэ хүнгэлэлтэнүүд хабаатай гээшэ гү, али үгы гү гэһэн асуудал гаража болохо. Хабаатай гэжэ богонихоноор харюусая.

Мүнөө орон соомнай 58 миллион пенсионер тоологдоно. Ондоогоор хэлэбэл, табадахи эрхэтэн бүхэмнай пенсионер болоно. Тэдэнэй 25 миллиониинь ажал хэжэ байһан үхибүүдһээ амяараа ажаһуудаг тула гансал пенсеэрээ ажамидардаг гэжэ тоологдодог. Тиимэһээ совет, профсоюзай эмхинүүдэй, предприятинууд, колхозууд, совхозуудай болон ниитын эмхи зургаануудай коллективүүдэй гол зорилгонуудайнь нэгэн хадаа үндэр наһатанда һанаагаа табилга болоно.

РСФСР-эй, Украинын, Казахстанай, Эстониин, Литвагай, Белоруссиин ажалша олон коллективүүдэй наһанай амаралтада гараһан хүдэлмэрилэгшэдэйнгээ пенсидэ нэмэлтэ хэдэг дүй дүршэлынь орон доторной улам үргэнөөр дэлгэрнэ. Манайшье республика соо тиимэ жэшээ бии. Улаан-Үдын шэлэй заводой захиргаан ба профсоюзай комитет хоёр һара соо 100 түхэригһөө бага пенси абадаг пенсионернүүдэй гэр байрын түлбэри миинтэ болгохо, тэдэниие түлбэригүй түлеэгээр хангаха шиидхэбэри абаһан байха юм. Үшөө тиихэдэ тус завод аптекэдэ мүнгэ һомолдог болонхой. Заводой медпунктын врачай үгэһэн рецепттэй үбшэнтэд ба ажал хэжэ байһан пенсионернүүд тэндэһээ түлөөһэгүй эмээр хангагдадаг болонхой.

Энэ жэшээ дурдахадаа, заал һаа иимэ байха ёһотой һэн гэнэ бэшэбди. Пенсионернүүдтэ үзүүлэгдэдэг хүнгэлэлтэнүүд элдэб янзын байжа болохо. Тиигэбэ ябашье, «Гүрэнэй предприяти (нэгэдэл) тухай» СССР-эй Хуулиин ашаар эдэ бүхы хэмжээнүүд абтаха аргатай болонхой гээшэ. Зүгөөр эдэмнай ажалай түлбэриин жасаһаа абтадаг байна бшуу. Оронойнмай финансово-экономическа байдалай түгшүүрилтэй байха үедэ коллективүүдэй иимэ шиидхэбэри олоһониинь ехэ зүб гэжэ һанагдана.

ЭВЕНК ХЭЛЭН ЗААГДАНА

«Үсөөн тоото арадуудай хэлые сахин үлөөхэ, хүгжөөхэ талаар гүрэн түрын болон олониитын оролдолго гаргаха шухала» гээд КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1989 он) Пленум дээрэ баталагдан абтаһан КПСС-эй платформо дотор хэлэгдэнэ. Тон шухала, ехэ зүб шиидхэбэри саг соогоо абтаба гээд һанагдана. Хараад үзыт даа. Манай Буряад ороной хойто хизаар нютагуудта ажаһуудаг эвенкнүүд мүнөө ямар байдалда ороод байна гээшэб? Эдэнэр өөрынгөө хэлэн дээрэ эрдэм шудалдаггүй дээрэһээ хэлэеэ мартажа байна хэбэртэй. Ехэ үсөөн эвенкнүүд өөрынгөө түрэл хэлэн дээрэ хөөрэлдэдэг.

Хойто-Байгалай районой Душкачан, Холодная, Хуушан-Уоян, Нижнеангарск болон бусад һуурин, посёлогуудта ажаһуудаг эвенкнүүдэй олонхинь өөрынгөө хэлэн дээрэ ехэ муугаар хэлэдэг гэжэ элирүүлэгдэнхэй. Эдэнэй түрэл хэлэеэ огто мартахаһаань урид һургуулинуудта эвенк хэлэ зааха шиидхэбэри Хойто-Байгалай районой арадай эрдэм һуралсалай таһагай хүдэлмэрилэгшэд абаһан байна. Эвенкнүүдэй ажаһуудаг Холодная посёлогто байгша оной август һарада найман классай һургуулиин хоёр дабхар байшан баригдажа, үхибүүдтэ бэлэг болгон барюулагдаа бэлэй.

Энэ һургуулида олонхинь эвенк хүбүүд, басагад һурана. Эвенк хэлэ һайнаар мэдэхэ багша олохонь хүндэхэн хэрэг байшоо һэн. Куморо һууринай дунда һургуулиин багша Елена Дашиевна Миронова эвенк хэлэ һайнаар мэдэхэ байжа, Холодная һургуулида уригдаһан юм. Елена Дашиевна Ленинградай Герценэй нэрэмжэтэ Хойто арадуудай институтда һурахадаа, үсөөн тоото арадуудай хэлэ шудалха гэжэ ехэ оролдодог байгаа бшуу. Дээдэ һургуулияа амжалтатайгаар дүүргээд, Хойто-Байгалай районой Куморо нютаг эльгээгдэжэ, эндэхи дунда һургуулида багшалжа эхилһэн юм. Елена Дашиевна нютагай зонтой хөөрэлдэжэ, эвенк хэлэеэ улам нарижуулха гэжэ эрмэлзэдэг һэн.

Иигээд лэ Елена Дашиевна мүнөө Холодная һууринай найман жэлэй һургуулида эвенк хэлэ заажа эхилбэ. 60 гаран эвенк хүбүүд, басагад өөрынгөө хэлэн дээрэ ном шудална.

— Эвенк хэлэ заахада, олон бэрхэшээлнүүд дайралдана. Номууд, үзэглэлнүүд дуталдана. Ород хэлэн дээрэһээ эвенк хэлэн дээрэ оршуулаад, үхибүүдые һургаха баатай болонob, — гэжэ Е. Д. Миронова хөөрэнэ.

— Буряадай номой хэблэлээр үзэглэлнүүдые, уран һайханай номуудые эвенк хэлэн дээрэ олсор гаргадаг болоо һаа, һайн байгаа. Бидэ Красноярскын номой хэблэлдэ захил хэнэбди. Манай захилаар ехэ үсөөн ном ерэнэ. Бидэ өөһэдөө хэлэн дээрэ үхибүүдые һургаха зохибди. Энэ ехэ һайн хэрэг. Үхибүүдэй түрэлхид өөрынгөө хэлэн дээрэ гэртээ хөөрэлдэдэггүй байха юм. Иигээд байхада, үхибүүдые лэ өөрынь хэлэн дээрэ һайнаар һургаха зонхойбди! — гэжэ Холодная һууринай һургуулиин багша В. А. Ганюгин голхорно.

Виктор Алексеевич энэ Холодная һууринда түрэһэн, үдэһэн, мүн лэ Ленинград хотодо дээдын һургуулида һуража, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэһэн, эвенк яһанай хүн. Тиимэһээл үхибүүдые бага балшар наһанһаань өөрынь хэлэн дээрэ һургаха, агнуури хэхэ, ажалда дүршэлтэй болгохо гэжэ эрмэлзэнэ. Виктор Алексеевич үхибүүдые загаһа олзоборилхо, ойдо гаража, агнаха мэргэжэлдэ һургажа эхилбэ. Үхибүүдэй агнаха участок заалгажа абаба. Өөрөө үхибүүдые дахуулжа, мэргээр буудахыень һургаха юм.

— Бидэ зунай амаралтын үедэ загаһа олзоборижо, олоһон мүнгөөрөө һургуулидаа хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдые, номуудые абахабди, — гэжэ В. А. Ганюгин баяртайгаар хэлэнэ.

Холодная һууринда нээгдэһэн найман жэлэй һургуулида һурадаг үхибүүд өөрынгөө үндэһэн арадай хэлые шудалжа, саашадань улам хүгжөөхэ, нарижуулха аргатай болобо.

— Манай үхибүүдэй олонхинь оро нюдэндөөшье харааүй байха. Тиимэһээл бидэ ойрын сагта эндэ оро үсхэбэрилжэ, үхибүүдээ элинсэг хулинсагуудайнгаа ажал хэрэгтэ мүн лэ ехэ анхаралтайгаар һургаха болонобди, — гэжэ В. А. Ганюгин мэдүүлнэ.

Холодная һууринда баригдаһан һургуулиин үндэр сагаан байшан олоной анхарал татана. Эвенк, ород, буряад, украин, татаар үндэһэ яһатанай үхибүүд иишээ шууятайгаар алхална. Эдэнэр ород, эвенк хэлэн дээрэ ном шудална. Һургуулиин классууд, коридор соо гэрэлтэй, һаруул. Эндэ спортын зал, столово бии. Үхибүүд халуун эдеэ бариха, хүхюу соггтойгоор амарха, дуратай наадаяа эрхилхэ аргатай. БАМ-ай барилгашад Холодная һууринай үхибүүдтэ һургуулиин зохид, һайн, шэнэ байшан бэлэглээ. Эдэнэр һайнаар һураха, түрэл хэлэеэ шудалха, Эхэ оронойнгоо ёһотой эрхэтэд болохо аргатай.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) эвенк үхибүүд Наташа Тулбуконова, Петя Филимонов болон бусад өөрынгөө хэлэн дээрэ ном шудална; һургуулиин тогоошон О. Н. Васильева; багша Е. Д. Миронова;

Ю. КОМАРОВОЙ фотозурагууд.

АГА, ОНОН НЮТАГУУДААР

Үнгэрһэн жэл Шулуутай нютагай залуу гэр бүлэнүүдтэ угаа «үрэжэлтэй» байгаа. Залуу багшанар Борис ба Цымпилма Цыбикожэн Бальжит ба Бутит гэжэ нэрэтэй эхир басагадтай болоо. Һү һаалиин фермын захэбарилагша Баир Батомункуев Октябрина һамгантаяа Бэлигтэ ба Хэшэгтэ гэжэ нэрэтэй хоёр хүбүүдтэй болоо юм. Зайн галай түхеэрэлгэнүүдые захабарилагша Элбэг Цыбиковэй гэр бүлэдэ мүн лэ дабхар баяр тохёолдоо: тэрэ Дишигма һамгантаяа Цырен ба Цыден гэжэ хүбүүдтэй болобо ха юм.

Нэрай нялхануудай нэрэнүүдые бүридхэлэй дэбтэртэ бэшэлгэ, гэртэхиндэнь үнэмшэлгэ барюулга эндэ баяр ёһололой оршондо үнгэрбэ. Энэ хэмжээ ябуулгада Шулуутайн бүхы эхирнүүд уригдаа һэн. Найман эхирнүүд, бүхыдөө 14 хүн эндэ ерээ: дайнай ба ажалай ветеран Чимит-Доржи Цыдыпов ба Хэшэгтэ Ринчинов; Сэсэгма ба Сэсэг Бадмацыреновануд; Софья ба Владимир Жалсановууд; Базаржаб ба Базарсада Долгоровууд; дунда һургуулида һурадаг Сэсэгма ба Доржи Бадмажаповууд; 2-дохи классай һурагшад Ирина ба Эльвира Цыбеновануд; мүн лэ Доржижаб Рыгзынов, Цырен Бадмажапов. Һая түрэһэн эхирнүүдые, тэдэнэй эхэ, эсэгэнүүдые бүхы нютагаархин хүндэлэн амаршалба.

Б. ДАМБАЕВ.

ТАСС • АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

НИКАРАГУАГАЙ ЭРИЛТЭ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Аюулгүйн Соведэй заседаниие зарлаха эрилтэ Никарагуа табиба. Панамын газар дайда руу американ сэрэгүүдэй нэбтэрэн орожо, булимтаран эзэмдэлгэ хадаа ООН-ой Уставай үг зорилгонуудые, гол ёһонуудые бүдүүлигээр хазагайруулхаһаа гадна, энэ районой эб найрамдалда, аюулгүй байдалда уршаг тойбо татана гэжэ манай орон тоолоно гээд Никарагуагай хэрэгүүдые ООН-ой дэргэдэ саг зуура түлөөлхэ этигэмжэтын Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшын нэрэ дээрэ эльгээһэн бэшэг соо хэлэгдэнэ. Энээнтэй дашарамдуулан, мүн бусад үйлэ хэрэгүүдһээ, тэрэ тоодо американ сэрэгүүдэй Панамадахи Никарагуагай элшэн сайдай байрые, Никарагуагай дипломадуудай байшан гэрнүүдые саг зуура булимтаран эзэмдэһэнһээ уламжалан, Никарагуагай правительство ООН-ой Аюулгүйн Соведэй заседаниие январиин 8-да зарлаха тухай гүйлтатайгаар хандаба гэжэ тэрээн дотор онсолон заагдана.

ТҮРҮҮШЫН ЭЭЛЖЭЭНЭЙ ЗОРИЛГО

БРАТИСЛАВА. Засагай олоной хабаадалгатай бүхы зургаануудта сүлөөтэ демократическа һунгалта үнгэргэхэ гээшэ шэнэ жэлдэ Словакиин правительствын түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно гэжэ Словакиин правительствые толгойлогшо Милан Чич мэдүүлээ.

Хуулиин гол ёһонуудые батадхахын аша туһада правительство Словакиин конституциие зохёолгодо, ЧССР-эй шэнэ конституциие, мүн эрхэтэдэй эрхэнүүдые ба аша туһые, арад зоной бэеэ дааһан байдалые хангаһан бусад зарим хуулинуудые бэлдэлгэдэ ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха байна гэжэ тэрэ ЦТК агентствэдэ интервью үгэхэдөө тэмдэглээ.

Правительство экономическа реформын шэнэ хараа түсэбүүдые бэелүүлжэ, республикын урда табигдаһан түргэн болзорой зорилгонуудые шиидхэжэ захалба гэжэ М. Чич мэдээсэбэ.

БАЙГАЛЫЕ ШЭНЖЭЛГЭДЭ ХАБААДАХА

ТОКИО. Манай бүмбэрсэг дэлхэйн хүгжэлтэ тухай эрдэм ухаае гүнзэгырүүлхэ, 20 миллионһоо дээшэ жэлэй урда тээ газар дээрэ сагай уларил ямар байгааб, ажамидарал ямараар, хайшан гэжэ хүгжөөб? — гэһэн зорилгонуудаар Байгалые шэнжэлгын уласхоорондын программа бэелүүлэгдэхэ байна. Совет болон американ эрдэмтэдтэй хамта япон мэргэжэлтэд тэрээндэ хабаадаха юм. Совет нүхэдтэеэ хамта бодото асуудалнуудые хэлсэхэеэ, нуурай өөрые шэнжэлхэ проектын техническэ тоолон гаргалгануудые байра дээрэнь зүбшэхөөе Японой бүлэг шэнжэлэгшэд январь һарын тэн багта Советскэ Союз ошохо юм.

Байгал хадаа амитадай аймагтай байгаалиин гайхамшагта зүйл болоно. Эдэнэй олонхид, имагтал дэлхэйдээрэхи эгээл гүнзэгы энэ нуур соо ажамидардаг юм. Эрдэмтэдэй һанамжын ёһоор, Байгал нуурай амитадай аймагай зарим түлөөлэгшэд дэлхэйн океан далайнууд сооһоо ниишэ оронхой.

«Байгалые эрдэм ухаанай талаһаа шэнжэлгэнүүд хэдэн арбаад миллион жэлэй урда тээ газар дэлхэй дээрэ болоһон хүгжэлтые элирхэйлэн харуулхаһаа гадна, манай түби дэлхэйн ерээдүйе тодорхойлхо арга олгохо байна», — гэжэ Киотоско университедэй байгаали шэнжэлдэг эрдэмэй факультедэй профессор тоолоно.

США-гай ЗАСАГААРХИДТА БЭЕЭ ТУШААБА

ВАШИНГТОН. «Январиин 3-най үдэшэ, багсаамжалхада, 9 час болохоёо байхада генерал Норьега Панамын правительствын зүбшөөлөөр Панамадахи США-гай засагаархидта бэеэ тушааба. Тэрэ Панамадахи Ховард авиабазада абаашагдаад, наркотигуудые дэлгэрүүлэн тараалгатай тэмсэхэ талаар управлениин түлөөлэгшэдөөр тушаагдаһан байгаа. США-гай агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй С-130 түхэлэй самолет генерал Норьегые Флорида штадтахи Хомстед авиабазада абаашагдаба. Наркотигуудые худалдалгада хабаатай байһанайнгаа түлөө гэмнэгдэжэ Майамидахи США-гай федеральна сүүдтэ сүүдлүүлэгдэхэ юм», — гэжэ США-гай президент Джордж Буш средагай үдэшэлэн Сагаан байшан соо дары зарлагдаһан пресс-конференци дээрэ мэдээсэбэ.

«Һүүлэй үдэрнүүдтэ Ватикан болон Панамадахи Римскэ папын түлөөлэгшын гүрэнэй ёһоор хандажа, туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө баяр баясхалан хүргэхые хүсэнэб, — гэжэ Дж. Буш хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. — Холбоото Штадууд генерал Норьегые үнэн зүбөөр сүүдлэлгын хэрэгые хангаха юм. Тиигэбэшье наркотигуудые тараһанай түлөө гэмтэдэй хатуу шангаар хэһээгдэхын түлөө США-гай эрид шиидэнхэй байһые тэрэниие барижа, Холбоото Штадуудта бусааһан ушар тодоор харуулха ёһотой».

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМ

- Буряад ороной мэдээжэ ... ябуулагша
- Түрэлхи хэлэн тухай эр... һанамжа
- Эдир уншагшадай һонор...
- Арадай аман үгын абда...

НИГҮҮЛЭСХЫ һайхан сэдьхэлтэй уран зохёолшо, зурааша, багша, ниитын ажал ябуулагша, манай үе сагай агууехэ хүнүүдэй нэгэн Николай Константинович Рерих Зүүн зүгэй орон нютагуудай ба арад зоной соёл болбосоролые, түүхые шэнжэлхэ хэрэгтэ наһа-

боложо эхилхэлээр, Англиин колонизмын замые хаахын тула түб Азида, тэрэ тоодо Түбэд орондо эдэбхеэ гаргахыень хаанта засагтай хэлсээ хэхэ даабаритайгаар Доржиевые Росси руу Далай-лама ондо элшэн сайд болгожо эльгээһэн байна.

циин һүүлээр Агван Доржиев СССР-тэ ажаһуухаяа үлэһэн юм гэжэ тэмдэглээ. Тиихэдээ буряад ламанарай ажабайдалые шэнэжүүлхэ хүдэлөө эрхилһэн удамаршадай дунда горитой һуури эзэлдэг байгаа. Шэнэжүүлгын хүдэлөөн хадаа революциин һүүлээр Совет засагай

Бидэ барандаа бодоод, баяраа хэлсэбэбди. Хубсалжа байха һамбаандамнай Доржиевай хүн гараад, Доржиев намтай уулзажа хөөрэлдэхөө һанана гэжэ хэлэбэ. һүүлдэнь ерэхэб гэжэ би үгөө үгэбэб».

Хожомынь Хангаловай ерэхэдэ, Эрхүүдэ һуража байһан ба-

АГВАН ДОРЖИЕВ ТУХАЙ ХЭДЭН ҮГЭ

найнгаа горитойхон хубиие зорюулһан гэжэ мэдээжэ. Гэхэтэй хамта эрдэмтэ имагтал шэнжэлдэг байгаа бэшэ. Харин дэлхэйн олониитын дунда эрдэм дэлгэрүүлдэг һэн. Петербургда буддын шажанай дасан барюулгада туһаламжа үзүүлхэ комитедэй бүридэлдэ 1910 ондо тэрэ ородог байгаа гэжэ мэдээжэ. Зүүн зүгые шэнжэлдэг олон эрдэмтэдтэй еэрөө нүхэсэдэг һэн. Тэрээнһээ уламжалан, суута Агван Доржиев Н. К. Рерихэй анхаралые татаһан байдаг. П. Беликов, В. Князева гэгшэдэй ЖЗЛ (суута хүнүүдэй ажаябадал) серээр гаргуулһан «Рерих» гэжэ ном соо энэ ушарые гэршэлһэн зүйл байха. Тэрэ ном соо иимэ мүрнүүдые уншанабди: **«Байгалай саадахи буряад хүнтэй, Түбэд орондо эрдэм олоһон Агван Доржиевтай Николай Константиновичай холбоо барисаан тухай онсо тогтохо шухала. Доржиев хадаа Лхасада удаан байжа, Далай-ламын этигэмжэтэн болоһон хүн. XX зуун жэлэй эхиндэ Англиин зэрхэг түримхэй политикын аюултай**

Николай Константинович хадаа Агван Доржиевай ехэ үүргые арга шадалаараа дэмжэһэн юм. Тэрэнэйнь түлөө Далай-лама Рерихтэ баясхалан хүргэжэ, тэрэ Доржиеваар дамжуулан, дурасхаалта бэлэг эльгээһэн байгаа».

Эндэ тайлбарилгын үлүү үгэ хэрэгтэй бэшэ. Н. К. Рерих 1926 ондо Үдын-Байшан (Верхнеудинск) ерэһэн гэжэ мэдээжэ. А. Доржиевай нүлөөгүйгөөр иимэ шиидхэбэри абтаагүй ааб-за гэжэ тухайлхаар юм.

Англиие эсэргүүсэһэн А. Доржиевай үүргые Николай Константинович Рерихэй дэмжэһэн ушар хадаа хожомынь өөртэнь тойбо татаһан түүхэтэй. 1920 ондо Англиин колонинууд руу эрдэмэй-уран зурагай экспедицидэ ошохоор Рерих бэлдэжэ байба. Бомбей хүрэтэр пароходто һууха билет абаад байтарнь, Англиин засаг түрэ экспедици үнгэргэхэ зүбшөөл үгэнгүй, эрдэмтын ябадалые хойшо татаһан байна.

П. Беликов, В. Князева гэгшэд ном соогоо үшөө иигэжэ бэшээ һэн: **«Октябриин револю-** **тала барижа, буддын шажанай ажал ябуулагшадай ажаһуудалые хубилгажа, дасан дугангуудые ажалай бүлгэмүүд болгохо һэдэлгэ гаргаһан гээшэ».**

Гадна эрдэмтэ-этнограф, бэрхэ багша М. Н. Хангаловтой Агван Доржиевай уулзадаг байһан тухай хөөрэхэ дуран хүрэнэ. Эдэ уулзалганууд тухай Матвей Николаевич үдэр бүринтөө тэмдэглэлнүүд соо бэшэһэн байдаг.

Тэдэ хоёрой түрүүшын уулзалга 1907 оной нажар Эрхүү хотодо болоһон байна. Энэ ушар тухай Хангалов иигэжэ бэшэнхэй: «...манда **Николай Александрович Ханхасаев ерээд, Далай-ламын суута министр Агван Доржиевай икшэ мориһон тухай һонин дуулгаба... Бидэ — Николай Александрович Ханхасаев, Михаил Николаевич Богданов — хуушанай танилнууд, би, Николай Осипович — шэнэ хүнүүд ерээд оробобди. Хөөрэлдөөн болохо үгэбэгүй. Доржиев сэханайхиһаашье хубилаагүй амгалан юумэ һууха юм. Бидэ түрэл буряад хэлэн дээрэ хөөрэлдөө һэн бэзэбди. Богданов һууха ядаба.**

сагандань гэжэ Матвей Николаевичта 25 түхэриг Доржиев үгэһэн байгаа. Хангалов энэ мүнгыень иигэжэ хубааһан байна. 15 түхэригыень Соня басаганда үгөөд, мүн лэ Эрхүүдэ һуража байһан Турбачеевада дамжуулаа. Тэрэ хадаа мэдээжэ фольклорист П. П. Баторовай басаган һэн.

Жэл болоод, Хангалов Доржиев хоёр баһа уулзаба. Энэ ушар хадаа Эрхүүгэй областиин мүнөөнэй Баяндайн районда болоһон байна. Нажартаа, зунай амаралтын үедэ Хангалов али нэгэ буряад нютаг руу гаража, хүн зоной ажабайдалые шэнжэлдэг, бөөгэй шажанда хабаатай материал суглуулдаг һэн. Мүнөөнэй хэлээр хэлэбэл, научна экспедицидэ гарадаг байгаа гээшэ ааб даа. 1903 оной зун Зүлхын эхинэй буряадуудта ошоод, тэндэ Доржиевтай уулзаашоо. **«Би суута ахалагша хамба һаарамба Агван Доржиевта ошобоб... Өөртэйнь замдаа ушарбаб. Хамта ябадаг зонтоёо эмдэ ородог сэсэг ногоо түүхэ гэжэ ошожо ябаһан байгаа. Эндэхи нютагта эмдэ ородог сэсэг ногоон элбэг юм. Ерэ-** **һэн ушараа тиигэжэл тайлбарилаа һэм».**

Эмдэ ородог ногоо суглуулха ябадалаар далда хээд, дасан барюулха газар Доржиев бэдэрнэ гэжэ Хангаловай жолоошон Матвей Николаевичта дуулгаба. Доржиевай үг гарбал хадаа анхандаа Зүлхын эхинэй зон байгаа, дүрбэн үеын сана Байгалай зүүн бэе руу гараһан байна гэжэ жолоошониинь Хангаловта үшөө хөөрэбэ. Дасан барюулха тухай мэдээсэлые Хангалов дурагүйгөөр угтаһан юм: **«Тиихэдээ Агван Доржиев буддын шажан дэлгэрүүлхэ гэжэ үг гарбалайнгаа нютаг руу ерээ ха юм даа, зүгөөр тэрэнь юугээр дүүрэгшэ ааб, харуужабди».**

Агван Доржиев шэнги иимэ хүнэй хүн бэеэрээ орёо байһые хоёр энэ үзэгдэл харуулнал даа. Иигэжэл бидэ арад зонойнгоо, түрэл Буряад оронойнгоо түүхые ехээр мэдэдэг болохо гүбди?

1989 оной «Байкал» журналай 2-дохи номерто барлагдаһан «Парижаар тойрожо, Байгалай үмэнэ ерэһэн» гэжэ статья соо Вл. Купченко А. Доржиевай наһанай жэлнүүдые (1854—1938 онууд) харуулаа. Доржиевые хамалганшье алад гарзагүй, 1938 ондо тушаагдаһан, урда тээнь сүлэлгэдэ байһан гэжэ Н. Н. Поппе бэшэһэн байдаг.

Бишыхан энэ материалаа дүүргэхэ дээрээ юу нэмэхэ гээбши гэхэдэ, 1924 ондо Буряад-Монголой АССР-эй байгуулагдаһаар нэгэ жэлэй гүйсэһэнэй һайндэртэ Агван Доржиев хадаа энэ һайндэрөөрнь республикын ажалшадые Далай-ламын нэрэһээ амаршалһан юм.

Г. АМАГАЕВ,
багша.

ЭХЭ ХЭЛЭЕЭ ЭРХИМ... ШУДАЛААД...

БГПИ-дэ БОЛОЖО БАЙҺАН ХУБИЛАЛТАНУУД ТУХАЙ

БУРЯАД хэлэнэй, литературын кафедрые даагша, профессор, педагогикын эрдэмэй доктор Э. Р. Раднаевай үүсхэлээр ерээдүйн багшанарые һайнаар бэлдэхын тула хубилган шэнэдхэлгын нилээн шухала хэмжээ ябуулганууд һүүлэй үедэ Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай ...да бэелүүлэгдэнэ.

Энэ асуудалаар тус ин... курсын студент, журнал... гой гэшүүн **Д. Цыденжа... наевтай** хөөрэлдэһэн бай...

— Эрхэтэ Раднаевич, һургуулиин наһа хүсөөгүйшүүлэй хүмүүжүүлэгшэдые бэлдэхэ таһагай эмхидхэгдэхэ хэрэгтэ Та нилээн оролдоһон байнат. Ямар зорилготойгоор иимэ шэнэ таһаг нээгдээ гээшэб!

— Үхибүүдые хара багаһаань эхилжэ, түрэлхи хэлэндэнь һургабал, һайн амжалтануудай туйлагдахань дамжаггүй. Тиимэһээ багашуул буряад хэлэндээ гансашье гэртээ бэшэ, харин яслида, саадта һураха ёһотой. Гэхэ зуура энэ хэрэгые шиидхэхэ мэргэжэлтэдэй республикадамнай дуталдадаг ушарһаа институтдамнай һаяшаг нээгдэһэн заочно һуралсалтай иимэ таһагта 25 хүн абтаад, хүүгэдые һургуулида орохоһоонь урда үндэһэн хэлэндэнь һургаха мэргэжэл шудалжа эхилбэ.

Зүгөөр удангүй энэ таһагнай баһал очно һуралсалтай болоко, дуталдаһан мэргэжэлтэдые бэлдэдэг болохо түсэбтэйбди.

— Эхин классуудай таһагые хубилган шэнэдхэлгые дэмжэхэ талаар хэр зэргын оролдолго гаргагданаб!

— Энэ таһагта жэл бүри 25 оюутаниие абадагбди. Эндэ яһала олон багшанар бэлдэгдэжэ, мүнөө һургуулинуудта түрэлхи хэлээ заана. Мүн нэрлэгдэһэн таһагта хоёр жэлэй урда 50 хүн заочноор абтажа, багшын мэргэжэл шудална.

— Гадна буряад хэлэ бэшэгэй таһагай түүхэ, мүнөөнэй байдал намайе һонирхуулна.

— Үнинэй нээгдэһэн буряад хэлэ бэшэгэй таһагта түрэлхи хэлэнэй, литературын мянта шахуу багшанар бэлдэгдэнхэй. Тэдэнэй тоодо эрхим мэргэжэлтэд, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багшанар, журналистнууд, уран зохёолшод, (эрдэмэй гурбан доктор) ороно. Тэдэ гол түлэб буряад хэлэнэй, литературын ба ород хэлэнэй, литературын мэргэжэлтэйгээр

манай институт дүүргэһэн намтартай. Гэхэтэй хамта һуралсалай мүнөө жэлһээ манай таһагта хоёр янзын мэргэжэлтэдые — ород хэлэ, литературые буряад һургуулинуудта ба буряад хэлэ, литература заадаг багшанар бэлдэгдэжэ эхилхэнь. Мүнөө жэлдэ эдэ мэргэжэлээр 25—25 оюутаниие абаабди. Энээнһээ гадна бүхы оюутаднай оршуулагшын, литературна ажал ябуулагшын, буряад хэлэтэй лекторэй нэмэлтэ мэргэжэлнүүдые тусхай кружогуудта шудалдаг болобо. Эдэ мэргэжэлнүүдтэ оюутадые һургаха хэрэгтэ мэдээжэ уран зохёолшод, журналистнууд болон оршуулагшад хабаадуулагданхай. Поэт, журналист Ц. Ц. Дондогой журналистикын, поэт Ч-Р. Н. Намжилов литературна хүдэлмэрилгэшэдэй, поэт-оршуулагша Г. Г. Чимитов оршуулагшадай, пединститудай доцент Д. Д. Очиров лекторнүүдэй кружогуудые хүтэлбэрилнэ.

Кружогуудай гэшүүд хадаа хоёр жэлэй программа гараһанайнгаа һүүлдэ зачедуудые тушаажа, үнэмшэлгэнүүдые абаха юм. Тэдэнэй бэрхээр һуражэ, онсо илгараашадынь 3—5-дахи курс хүрэтэр дурдагдаһан мэргэжэлнүүдээр мэдэсээ дээшэлүүлээд, тусхай практика гарамсаараа, гүрэнэй шалгалта бариха. Тиигээд тэдэнэр нэмэлтэ мэргэжэлнүүдээрээ ажаллаха эрхэтэй болохо юм.

Мүн энэл жэлһээ хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат, доцент Д. Д. Доржиев хуушан монгол бэшэг заажа эхилбэ. Гадна хоёрдохи курсынхид жэлэй турша соо мүнөө үеын монгол хэлэ үзэхэ байна. Тиин жэл бүхэндэ 4-дэхи курсын оюутад Монгол орондо практика гараха ошодог болохо.

Удаань ерэхэ жэлһээ буряад хэлэнэй, литературын мэргэжэлтэд институтдамнай заочноор бэлдэгдэдэг болохонь.

ҮБЭЛЭЙ АМАРАЛТЫНГАА ҮЕДЭ

һургуулинуудта үбэлэй амаралтын хаһа орожо, хүбүүд, басагад сүлөө сагаар элбэг болоо. Тиин тэдэнэр һонин һонин кинофильмнүүдые, зүжэгүүдые харана. Имагтал үхибүүдтэ гэжэ Улаан-Үдын театрнуудай коллективүүд һонирхолтой зүжэгүүдые, оперонуудые харуулна ха юм. Зүгөөр илангаяа олон үхибүүд хотын талмайнууд дээрэ тодхогдонхой ёлконуудай дэргэдэ горитой сагаа үнгэргэнэ. Жэшээлбэл, Илалтын нэрэмжэтэ проспектын үбэр талада гоёор шэмэглэгдэжэ табигдаһан Ехэ ёлкын хажууда үглөөнһөө үдэшэ болотор үхибүүдэй зугаа наадан замханагүй. Тэдэнэй мэдэлдэ «мүльһэн хото» үгтэнхэй. Тэндэнь наадаха, һолжорхо, сэнгэхэ хамаг юумэн хуу баран бии. Эндэ гансашье Улаан-Үдын бэшэ, мүн республикын хүдөө нютагуудһаа гэртэхинтэеэ зорюута зорижо ерэһэн хүбүүд, басагадтай ушаржа боломоор юм.

— Хүбүүн, ши хаанаһаа ерээбши?

— Би Сэлэнгын районой Юрөө нютагһаа ерээб.

— Городой ёлко гоё байна гү?

— Гоё даа. Би абатаяа түрүүшынхиеэ город ерэбэб. Хамаг юумэн хуу һонин даа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: городой ехэ ёлко; ёлкын дэргэдэ.

С. БАЛДУЕВАЙ
фототекст.

АЗЕРБАЙДЖАН АРАДАЙ ХОЁРОЛЖОН СЭСЭН ҮГЭНҮҮД

Хараалша эхэнэрэй
Эрэ түргэн үтэлдэг.

Хүлеэтэй арсаланда
Туулайшье дайсан.

Түмэн шоргоолжон
Тэмээ үргэлхэ.

Муура багша
Хулганадаа арсалан.

Эдир хүсэтэй,
Үбгэн ухаатай.

Эсэһэн хүлэгтэ
һүүлынгшье хүндэ.

Гэрэлэй гараһан газар руу
тэбдэнхаар
Нохойн хүсаһан зүг руу
алхала.

Моринһоо бууһан эрэ
Элжэгэн дээрэ
мордодоггүй.

Могойдо хадхуулһан хүн
Дээһэнһээшье айха.

Хүниие ухаагаарнь,
Модые үндэрөөрнь сэгнэхэ.

Харбаһан годлие
Харюулжа болохогүй.

Олон хэлэ мэдэгшэ —
Түмэн нүхэдтэй.

Шэхэндээ найданхаар
Нюдэндөө этигэ.

Хараһаар найдажа
ханиланхаар
Шэхэндээ этигэжэ гэрлэ.
Шулуун жэжэшье һаа
Тархидаа зүб.

Үзэсхэлэн — нюдэнэй
шэмэг
Ухаан — сэдьхэлэй шэмэг.

Хадааһан тахадаа,
Таха хүлэгтөө,
Хүлэг баатартаа
Баатар Эхэ орондоо
хайратай.

Д.-Н. ХАЛХАРОВ
оршуулба.

УРДАНАЙ БУРЯАД ДУУНУУД

Ара газар зориходо,
Атан тэмээн газарша.
Алад саашаа харахадам,
Алаг нюдэн газарша.
Энэ газар зорихедо,
Эндин тэмээн газарша.
Эрьюулхэжэ харахадам,
Эреэн нюдэн газарша.

• • •

Тохомой дүрбэн шэгшэгтэ
Тоһонхон хүлһэнэй
сармаатай.
Тулажашье ерэһэн
оршолониие
Тогтоожо болохын аргагүй.
Дүрөөбшын дүрбэнхэн
шэгшэгтэ
Дүлэнхэн хүлһэнэй
сармаатай.
Дүүлижэшье ерэһэн
оршолониие
Дүүлюулжэшье ерэхын
аргагүй.
Сагаан далайн хаяагаар
Сахилзуулаа вагониинь.
Саадахан Германиин
войнада
Санаанхан зүрхэмнай
долгилно.
Амар далайн хаяагаар
Алхалзуулаа вагониинь.

Австри-Германиин войнада
Алагхан зүрхэмни
долгилно.

(Совет засагай тогтоогдожо байхын үе сагай буряад дуунууд)

• • •

Эреэн хулсан нариихан,
Элэхэшьегүй бүхэжэнхэй.
Энэ байдал — социализм,
Эмдэрхэшьегүй бүхэжэнхэй.
Шарахан хулсан нариихан,
Садхадхаашьегүй
бүхэжэнхэй.
Сагай байдал — социализм,
Сандарашьегүй
бүхэжэнхэй.

• • •

Үндэрэй орой сэрюухэн
Үбэлынь болодог
гасалантай.
Үелөөд ябахын үе сайхан,
Үхэлынь болодог
гасалантай.

(Яруунын районой дайнай болон ажалай ветерануудай байшанда (Эгэтэ нютаг) ажаһуудаг 84 наһатай Дарижаб Санжиеваһаа бэшэгдэн абтаба).

һурагшадай ...

НОХОЙ—ХҮНЭЙ НҮ...

Совхозой малай намарай хээрын байрада Балданайхин ба Содномойхин зэргэлээд хүршэ һуудаг һэн ха. Балданайхин гэрээрээ хонин ажалда хүдэлдэг, совхоз соогоо түрүү хонишод гэжэ тоологдодог, хараалагдаһан жэлэйнгээ түсэбые ходо дүүргэдэг һэн. Содном хүршэнь трактористаар хүдэлдэг, малай эдихэ хоол зөөдэг ажалтай, һамганиинь үнеэшэнээр ажалладаг, баһал үндэр бүтээсэтэй ажалаараа магтаал, шагналнуудта хүртэдэг һэн. Балданай Цэрэн хүбүүниинь юһэтэйхэн, Содномой Булад хүбүүниинь найматайхан боложо ябаһан хоёр ходо сугтаа наададаг, һургуулида сугтаа ябадаг ханинар байгаа.

Август һарын хуушаар, һургуулидаа ошохоһоо урид Цэрэн Булад хоёр малай байраһаа холо бэшэ харагдажа байһан хадын оройдо гаража, алирһа түүхэ гэжэ шиидэбэ. Цэрэнэй эжынь холо бү ошогты, удаан бү ябагты, үдын хойно хониёо адуулалсахаяа гаралсахат гэжэ захяад, Шарик нохойгоо дахуулаад ошогты гэбэ. Үглөөгүүр эртэхэн бодожо, хани нүхэднай багаханууд хүнэгүүдые баринхайнууд хада тээшэ гүйлдэбэ. Тэдээнһээ Шарик нохойнь гээгдэнгүй, урда, хойнонь орожо ябажа оодорно. Ойдо ороод, хадын жалга зүбшэн, жалгые хүндэлэн гаражашье байжа, нилээн удаан ябахаданьшье, алирһанай эшэнүүд харагданагүй. Хадын нүгөө тээ гараад ябатарнь, алирһанай эшэнүүд олон боложо, бага, сага, эндэ, тэндэ алирһанууд үзэгдэдэг болобо. Цэрэн Булад хоёрнай дайралдаһан алирһануудые түүһээр, бүри саашаа ябажа, иишэ, тиишээ эрьелдэн, алирһанай олые бэдэрэн гүйлдэбэ.

Цэрэн Булад хоёрой тархи эрьежэ, гэртээ бусаха зүгөө ойлгожо ядаша... дэ ороод байхадаа, тойрон б... байдалые шэнжэлэн үзэжэ б... шээнь, үдэрэй тэндэ юумэну... сэхэ хойто зүгые заадаг, зал... мүшэрнүүд урда таладаа үд... шубууд модоной һалаагай заб... дые түхеэрхэдээ, ехэнхидээ ... тала тээнь хэдэг, шоргоолзо... барихадаа, хойто хажуунь ... хажуудань нэбтараар түхеэр... хоёр тойрон байһан байгаали... жэлэн үзэхэ дүршэлгүй бай...

Эдэ хоёр шубуудай уурхай ... хо, гарахыень харан, шоргоо... өөрһөө хэдэн дахин томо ю... асархыень, тэдэнэй хүсэтэй б... ража һууд гээд, гэртээ хари... шээ гэшхэлбэ. Шарик нохой... гүйһэн аад, хойно гаража г... саба. Тиихэдэнь буруу тээшэ... бди гэлсээд, Шаригаа дахаад... дэбэ.

Шарик нохойгоо даха даха... хэн ябаһанай һүүлээр, гэнтэ ... лэда гарашанхай, гэрнүүдынь ... бэ. Цэрэнэй хонидоо адуулха... хойнь ехэ туһатай бэлэй. Хон... шэн тарашоо һаань, Шарик ... хуряажа асардаг, галзуу зол... хонидоо аршалдаг, шонын хо... зэбдаа һаань, томо бэеэрээ ... шадалтай байгаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Эрхүү хотодо байдаг МНР-эй Генеральна консул С. Цэвээнпурвын «Сэхэ харилсаан алишье талаараа ашатай» гэжэ гаршагтай статья газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанда ниитэлэгдэбэ.

Буряадай АССР-эй гүрэнэй ород драмын театрай коллективэй республикын хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаһан «Бэелүүлэгдэхэ хэбэргүй» гэжэ гаршагтай нээмэл бэшэг номерто үгтэбэ.

Журналист Николай Дегтяревой «Үдынхидэй туршалга» гэжэ гаршаг... уншагшадай ...

Сэнхир экран

СУББОТО, 6
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Эжы, аба бидэ гурбан». 10.00—Инструментальна триогой концерт. 10.15— Ахалагша классайхидта литературна наадаанай хабсаргалта. 11.05 — Мультфильм. 11.15— Киномэдээсэл. 12.15—«Камбоджа сегодня»— киноочерк. 12.50— Эрдэм дэлгэрүүлгын кино-шэнжэлэл. 13.50— Илалтын 45 жэлдэ. «Батальоны просят огня» — 4 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 16.15— Анимационно киногой бүхэсоюзна 1 фестивалиин фильмүүд. «Крок». 16.45—«Вам и не снилось»— уран һайханай фильм. 18.25— Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «Һолонго» гэһэн уласхооронды VIII фестиваль. (Камбоджо). 18.40— Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.25—«Жертвоприношение» — уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00— Время. 22.30—«Аншлаг ...Аншлаг». 00.10— Алла Пугачевагай дуунай театр. (03.15 хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Крымэй экологи. 9.50—«Тайна «черных дроздов» — уран һайханай фильм. 11.25— Мультфильмүүд. 12.05—«Бронзовая птица» —үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 13.10— НБА-гай мэргэжэлтэ баскетболистнуудай дунда США-гай чемпионат. 14.10— Новгородто славян бэшэгэй ба соёлой һайндэр. 15.20— Виктор Тихоновтэй танилсалга. 16.50— Баримтата фильм. 17.40—«Булганда хабсатай спорт». 17.55— Мультфильмнүүд. 18.35 — В. Славкин. «Картина»— фильм-зүжэг. 19.30— Время. 20.00— Киноконцерт. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15— Хойто-Осетиин АССР-эй Гостелерадио. «Гэрэйнгээ гуламтын хажууда». 21.40— Хүгжэмтэ абонемент. 22.30— Сибирьтэхи ородой православна һүмэ тухай баримтата фильм. 23.50— Духовно хүгжэмэй концерт. 01.50— «Господин-оформитель» — уран һайханай фильм.

Кино, театрнуудта

ТЕАТР ОПЕРЫ И БАЛЕТА
Чио-Чио-Сан — в 19.

БУРЯТСКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ ИМЕНИ Х. НАМСАРАЕВА
Б-М. Пурбуев. Тохёолгон (Соприкосновение звезд) — в 19-30. В главных ролях народные артисты Бурятской АССР Н. Токуренова, Д. Сультимов.

РУССКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ
Новогодние представления —в 10, 12-30, 15-30, премьера Правда хорошо, а счастье лучше — в 19-30.

«ДРУЖБА»
Илья Муромец — в 10, Две стрелы — в 12, 16-10, 20-20 (удл.) Хон Гиль Дон— в 14-10, 18-10.

«РОДИНА»
Князь Удача Андреевич — в 10, 16, Хон Гиль Дон — в 12, 14 18-10, 20, 21-50.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — Хон гиль дон — в 10, 12-20, 14-20, 16-20, 18-20, 20-20. Зеленый зал — Чудесный лес — в 11-30, Проводник — в 9-40, 13-20, 15-10, Две стрелы — в 17, 19-10, 21-20.

«ЭРДЭМ»
Тринадцатая невеста принца — в 9-40, 11-10, 12-40, 14-20, Приговоренный — в 16, 21-30, Сэр — в 17-40, Бал — в 9-40.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23 редактор —2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства —2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации —2-34-01, переводов —2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская —2-33-31, выпускающие — 2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, Северобайкальск —35-73, п. Хоринск —55-6-99

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 31. Н-04307. Заказ № 5. Индекс 04613.